

Kent ve gıda

İstanbul gibi bir metropolde yaşarken, temiz ve sağlıklı gıdaya erişmek ile ilgili eminim hepimizin bir yiğindendişisi vardır. Dergimizin okurlarının hekimler ve yakın çevreleri olduğu göz önünde bulundurulunca bu konudaki hassasiyetlerimiz de oldukça anlaşılır oluyor.

İHekim Sözü

Vergide adalet sağlanana kadar mücadelemiz sürecektir!

21 Şubat 2024 Çarşamba günü Sağlık ve Sosyal Hizmet Emekçileri Sendikası (SES) ile birlikte başlattığımız "Vergide Adalet" eylemleri devam ediyor. Aylardır ülkenin dört bir yanındaki ASM'lerde bir araya geliyor ve vergide adalet talebimizi dile getiriyoruz. Talebimiz net; tüm vatandaşlar için adil bir vergi sistemi istiyoruz. Bunun için "Sabit gelirlilerden sabit vergi alınmalı, gelir vergisi yıl içinde yüzde 15'le sınırlanmalı"

Dr. Erdal Atabek'i
unutmayacağız!

Sevgili meslektaşlarımız,

İstanbul Tabip Odası'nın kıymetli üyeleri;

2024-2026 döneminde İstanbul Tabip Odası'nı yönetme görevini üstlenmesi için Demokratik Katılım Grubu'ndan aday olan bizleri seçtiniz. Teveccühünüze layık olmak için var gücümüzle çalışacağımıza emin olabilirsiniz.

İstanbul Tabip Odası seçimlerinde hekimlik mesleğine, sağlığa, sağlık sistemine, meslek odasına, topluma, siyasete, insana, dünyaya aynı pencereden bakan grupların yarıştığını söyleyemeyiz. Ancak mevcut sonucu da "düşmana karşı kazanılan bir zafer" olarak da elbette görmüyoruz. Seçim sürecinde ve Genel Kurulu'muzda, diğer grupların dile getirdiği yapıcı eleştirileri ve önerileri dikkate alacağımızın bilinmesini isteriz.

Seçim sürecinde hep vurguladığımız gibi bugün Türkiye'deki çökmüş sağlık sisteminin ve her geçen gün yıpranan meslek itibarımızın esas sorumlusu mevcut siyasal iktidardır. Sorunun kaynağı siyasi alanda ise, çözümün kaynağı da orada demektir. Ancak elbette meslek odamız bir siyasi parti gibi yönetmeyi önermiyoruz, hedeflemiyoruz.

Bugün Türkiye'de siyaset yapmamak demek, mevcut siyasi iktidarın sağlık alanı başta olmak üzere diğer alanlardaki icraatlarını en azından zımnen ve örtük şekilde onaylamak anlamına gelir. Siyaset yapmamanın varacağı yer, iktidarın hekimlere neyi uygun görüyorsa onun üstünden pazarlığa girmek ve iktidarın taviz vermesini ummaktır.

Değerli meslektaşlarımız,

Evet, bir seçimi daha geride bıraktık. Seçimi Demokratik Katılım Grubu kazanmış olsa da esas kazanılması gereken, mesleki bağımsızlığımız ve meslek itibarımız; hak ettiğimiz özlük haklarımıza kavuştuğumuz şiddetsiz bir çalışma ortamı; demokrasinin, insan haklarının, hukukun üstün olduğu, her bir hekimin bu topraklarda gönüllü ve istekli olarak çalışmak isteyeceği bir ülke olmalıdır.

Önümüzdeki dönemde de hekimlik ve sağlık alanı başta olmak üzere sağlığı ve sağlık alanını doğrudan etkileyen ülkenin sorunlarına dair de hekimleri ve halk sağlığını gözeten bir yaklaşımla müdahale eden, söz söyleyen ve mücadele eden bir tabip odası olacağız.

Bu hedeflerimize siz meslektaşlarımızın desteği olmadan ulaşamayacağımızın bilincindeyiz. Ne mutlu ki, bu mücadelemizi yürütebileceğimiz bir meslek odamız var. Gelin, bu mücadeleyi hep birlikte verelim.

İSTANBUL TABİP ODASI YÖNETİM KURULU

**İSTANBUL
TABİP ODASI**

Yürekten teşekkür..

Mayıs ayında yapılan seçimli genel kurulda gelenek yine bozulmadı. Laik demokratik bir ülkede huzur ve barış içinde hekimlik yapmak istiyoruz şiarıyla yola çıkan Demokratik Katılım Grubu adayları seçimleri kazandı. Bize güvenen meslektaşlarımıza yürekten teşekkür ediyoruz.

Tüm müdahale girişimlerine karşı, hükümetten, sermayeden ve her türlü güç odağından bağımsız bir demokratik kitle meslek örgütü olarak hem meslektaşlarımızın haklarının korunması ve sorunlarının çözümü için uğraşan hem de toplumun sağlık hakkını savunan çizgimizden asla ödün vermeden mücadelemizi sürdüreceğiz.

Yönetim kurulu olarak göreve başladığımız ilk günlerde sağlık bakanlığının MHRS (merkezi hekim randevu sistemi) sisteminde randevu sürelerinin 2 dakikaya kadar düşürülmesi sorunu ile karşı karşıya kaldık. Bizler "5 dakikada muayene olmaz" diyerek muayene sürelerinin uzatılması gerektiğini söylerken daha da kısaltılması büyük tepki topladı. Sorunu dile getiren basın açıklamamıza Sağlık Bakanlığının yanıtı ironik bir şekilde bilgisayar sistemine hata olduğu iddiası kastedilerek "sistem hatası" oldu. Oysa bize göre gerçek sistem hatası uygulanan sağlık politikalarının hatalı olması idi. Onaylı randevu, kontrol randevusu, mesai dışı randevu, randevusuz hastalara zaman ayrılması düzenlemeleri de çözüm sağlayamadı. Ardından sağlık bakanı istifa ettirilerek bakan değişikliği yoluna gidildi. Sağlık politikasında değişiklik yapmadan bakan değişikliği yaparak sağlıkta yaşanan sorunların çözülmesi beklenemez. Sorunu randevu sisteminde gören/gösteren siyasi iktidar asıl sorunun sağlıkta dönüşüm programında olduğunu ve bu programın iflas ettiğini kabul etmelidir. Hastayı müşteri olarak gören ve müşteri memnuniyetine atıfla yeni sağlık bakanı ilk demec olarak birinci önceliklerinin hasta memnuniyeti olduğunu açıklamıştır. Bu doğrultuda pratik olarak mevcut sağlık politikalarında herhangi bir değişiklik olmayacağını göstermiştir.

Önümüzdeki dönem çalışma planımızda birden fazla önceliğimiz bulunuyor. Çevrimiçi hizmetlerin

daha kolay ve yaygın kullanılması için oluşturduğumuz uygulamayı daha da iyileştirmeyi ve üyelerimizin taleplerini bu uygulama üzerinden karşılamayı planlıyoruz.

Beklenen Marmara depremine yönelik çalışmalarımızı genişleterek sürdüreceğiz. İstanbul'daki sağlık kuruluşlarının deprem açısından durumlarının tespiti ve deprem sonrasında yapılacak işlerin planlaması için kurulan çalışma grubumuz önümüzdeki dönem daha yoğun bir çalışma yürütecektir. Tabip Odası binamızın depreme dayanıklı hale getirilmesi için güçlendirilmesi veya yenilenmesi de önümüzdeki dönemin önemli ve acil işleri arasındadır.

Sağlık emek ve meslek örgütleri ile ilişkilerin geliştirilmesi, tıp eğitimi ve uzmanlık eğitiminde yaşanan sorunların gündeme getirilmesi önümüzdeki dönem önümüze koyduğumuz öncelikli işler arasında yer alıyor.

Hekimlerle ilişkilerimizin geliştirilebilmesi amacıyla temsilciler kurulu için kamu ve özel hastanelerde temsilcilik seçimlerinin hızla tamamlanmasını ve kurulun toplantılarına katılımın artırılmasını önemli görüyoruz. Bunun yanında hastane ziyaretleri yaparak üyelerin sorunlarını dinlemek ve çözüm önerilerini almak istiyoruz. Bu ziyaretlerde öne çıkan öneriler doğrultusunda çalışmalar yapmayı hedefliyoruz. Ayrıca asistan ve genç uzman hekimlerin oda çalışmalarına katılımını artırmak amacıyla onların sorunlarına özel önem vermek istiyoruz. Yine bu amaçla sosyal faaliyetlerimizi de arttırmayı planlıyoruz. Üyelerimizin büyük çoğunluğunu özelde çalışan hekimler oluşturmaktadır. Özelde çalışan hekim grubumuzun sorunlarının gündemde tutulması ve çözüm yollarının aranması için Özel Hekimlik Komisyonu'muzun daha etkin olmasını hedefliyoruz.

İstanbul Tabip Odası üyelerinin yapılacak çalışmalara aktif olarak katılması bizlere güç katacak ve "hekim sözü"nü daha gür çıkmasını sağlayacaktır. Sizlerden alacağımız destekle her koşulda yılmadan, eğilip bükülmeden mücadeleye devam edeceğiz.

Sevgi ve dostlukla.

Hekim Sözü

Üç ayda bir yayınlanır.
Yıl:6 • Sayı: 27 • Nisan-Haziran 2024

İstanbul Tabip Odası'nın
bilimsel, kültürel, aktüel yayın organıdır.

İstanbul Tabip Odası
Yönetim Kurulu Adına İmtiyaz Sahibi:
Dr. Ertuğrul Oruç

Sorumlu Müdür:
Dr. Yasemin Demirci

Sayı Editörü:
Dr. Yasemin Demirci

Yayın Kurulu:
Dr. Ali Çerkezoğlu
Dr. Yasemin Demirci
Dr. Süheyla Ekemen
Dr. Ekim Nehir
Dr. Ertuğrul Oruç
Dr. Okan Toygar
Dr. Haydar Can Dokuyan

Basın Bürosu:
Adnan Payaslı

Sayfa Tasarımı:
Alaattin Timur

İletişim Adresi:
Türkocağı Cd. No: 9, 34440
Cağaloğlu, İstanbul
Tel: 0212 514 02 92
Faks: 0212 513 37 36

E-posta:
hekimsozu@istabip.org.tr

Web:
www.istabip.org.tr

Basım Yeri:
MN BASIM VE REKLAMCILIK SAN.
DIŞ. TIC. LTD. ŞTİ.
Maltepe Mahallesi Litros Yolu Sokak
2. Matbaacılar Sitesi No:2/4, Dükkan No: INC3
Zeytinburnu-İstanbul
0212 481 17 19
www.mnbasim.com

İmzalı yazıların dâşünel sorumluluğu
yazarına aittir.

Bu dergideki ilan ve reklamlardaki sözü edilen
ürün ve hizmetlerin etkinliği veya niteliği İstanbul
Tabip Odası'nın garantisini altında değildir.

Hekim Sözü dergisi talep halinde
okurlarımızın posta adresine karşı ödemeli
kargo ile gönderilmektedir.
Talepleriniz için:
0212 514 02 92
numaralı telefondan iletişim kurabilirsiniz.

Yayın Kurulu'ndan...

Yayın Kurulu olarak uzun zamandır dergimizin içeriği ile ilgili tartışmalar yürütüyorduk. Bu kapsamda daha önce "odamızdan haberler" bölümünde yer verdiğimiz haberlerin halihazırda web sitemizde zaten bulunması sebebiyle, bu bölümü tamamen kaldırdık. Bundan böyle bu bölümde sağlık ortamının günceline ve gündemin öne çıkan başlıklarına yönelik kaleme aldığımız yazıları göreceksiniz.

Bu sayıdaki dosya konumuz "Kent ve Gıda". İBB Tarımsal Hizmetler Dairesi Başkanı Ahmet Atalık ile yaptığımız röportaj, şehrimizdeki tarımsal faaliyetleri, büyükşehir belediyesinin üreticiye desteklerini ve gıda güvenliğini de kapsayan pek çok başlıkta kentlileri bilgilendirmeyi amaçlıyor. Çiftçi Sendikaları Konfederasyonu Kurucu Genel Başkanı Abdullah Aysu'nun "Gıda neden pahalı ve sağlıksız" yazısı ile Suat Erus'un "veganlık ve sağlıklı beslenme ile ilişkisi" yazılarını bulacaksınız. Hemen sonrasındaki yazıda; Hacer Foggo yoksulluk ve yetersiz beslenmenin çocuk gelişimi üzerine etkilerini sıralıyor olacak. Dicle Dilan Salman'ın Dünya Sağlık Örgütü'nün tanımladığı sağlıklı olma halinin beslenme ile ilişkisini ve özellikle belediyelerin gıda üretim süreçlerinde oynadığı role dair eleştirel bir yazısını göreceksiniz.

Kadın başlığında Merve Yıldırım kaleme aldığı yazıda kendisinin de çalışma arkadaşı olan genç bir kadın sağlık çalışanının katledilmesinin ardından başka Merve'leri daha kaybetmek istemediğimizi ifade ediyor. Yaşadığımız bu acı kaybın, kadın cinayeti olduğunun bir kez daha altını çiziyoruz. Yine aynı başlıkta kadın komisyonumuzun yürüttüğü bir çalışmanın ardından Eda Özdemir'in kaleme aldığı "Kadına yönelik şiddet algoritması" şiddet mağduru hastalarımızı değerlendiren tüm hekimler için yol açıcı özellikler taşıyor.

Sağlık politikaları başlığında Ali Çerkezoğlu "Tabip odaları hekimlerden sadece aidat almak için mi var?" sorusunu yanıtlıyor.

Hukuk başlığında avukatımız Oya Öznur, "Özel Hastaneler Yönetmeliği"nde yapılan değişiklikler ile ilgili odamızın açtığı yürütmenin durdurulması ve iptali hususundaki dava ile ilgili bilgilendiriyor.

Bu sayımızdan itibaren bir "öykü" bölümümüz olacak. Sürekli hale getirmeyi hedeflediğimiz bu bölümde meslektaşlarımızdan gelen kısa öykü/denemeler yer alacak. Sosin Fisli bu bölümün ilk öyküsü "Ömrümün soğuk kışları" ile Diyarbakır'dan Heybeliada'ya, oradan Adıyaman kışına uzanan acıları birleştiriyor.

Bir başka yeni başlığımız olarak "Gezi-Fotoğraf" bölümünde Süleyman Çam, Han odasından Sorbonne amfisine uzanan hayat serüvenini fotoğraflarla öykülendiriyor.

Sinema başlığında Betül Cengiz Elçioğlu, Nehir Tuna'nın festivallerde büyük ilgi gören ve 80. Venedik Film Festivali'nde ayakta alkışlanan ilk uzun metrajlı filmi "Yurt"u bulacaksınız.

Tiyatro başlığında Zeynep Özlem Havuzlu, Tiyatro Boyalı Kuş'un sahnelendiği "Aliye bir kadın" oyununu ve Osmanlı Devleti ve erken cumhuriyet döneminde kadın hakları hareketi açısından önemli bir yeri olan Fatma Aliye Hanım'ın (1862-1936) otobiyografisini anlatan oyunu bulabilirsiniz.

Kitap başlığında Okan Toygar, Harper Lee'nin adalet ve insanlık temalarını işleyerek okuyuculara toplumsal mesajlar sunduğu ünlü eseri "Bülbülü Öldürmek"i kaleme aldı.

Özetle; Hekim Sözü dergimizin içeriğinde yaptığımız güncellemeyi okuyucularımızın beğenisine sunar, eleştiriye açık olduğumuzu hatırlatır ve keyifli okumalar dileriz.

04 GÜNCEL
İSTANBUL TABİP ODASI SEÇİMLERİNİN BİLANÇOSU

06 GÜNDEM
VERGİDE ADALET SAĞLANANA KADAR
MÜCADELEMİZ SÜRECEK!

10 DOSYA
İSTANBUL'UN GIDA STRATEJİSİ

18 DOSYA
GIDA NEDEN PAHALI VE SAĞLIKSIZ

20 DOSYA
VEGAN VE HAYVANSAL BESLENME

22 DOSYA
YETERSİZ BESLENME ÇOCUK HAKLARI İHLALİDİR

24 DOSYA
YEREL YÖNETİMLERİN GIDA GÜVENCESİ İLE İLGİLİ
YAPTIĞI ÇALIŞMALAR ÜZERİNE BİR TARTIŞMA

26 KADIN
BİR KİŞİ DAHA EKİLSMEYECEĞİZ!

28 KADIN
KADINA YÖNELİK ŞİDDET ALGORİTMASI

30 SAĞLIK POLİTİKALARI
TABİP ODALARI HEKİMLERDEN SADECE
AİDAT ALMAK İÇİN Mİ VAR?

32 HUKUK
6 NİSAN YÖNETMELİK DEĞİŞİKLİKLERİ VE
HUKUKA AYKIRI YÖNLERİ

35 ETİK
SAĞLIK HİZMETLERİNDE YÜKSEK TEKNOLOJİ
KULLANIMINA İLİŞKİN BİLDİRGE

36 ÖYKÜ
ÖMRÜMÜN SOĞUK KIŞLARI

46 KÜLTÜR-SANAT
SİZİN İÇİN SEÇTİĞİMİZ ETKİNLİKLER

48 ETKİNLİK TAKVİMİ
İSTANBUL TABİP ODASI ETKİNLİKLERİ

GEZİ-FOTOĞRAF

38

Han odasından
Sorbonne amfisine

SİNEMA

40

Yersiz "yurt"suz

TİYATRO

42

Aliye Bir Kadın

KİTAP

44

Bülbülü Öldürmek

İSTANBUL TABİP ODASI SEÇİMLERİNİN BİLANÇOSU: Mücadele eden kazanır

Ertuğrul Oruç*

Oldukça çekişmeli geçen, son dönemdeki en yüksek katılımı ile gerçekleşen seçimlerin galibi yine değişmedi. Demokratik Katılım Grubu (DKG), meslektaşlarımızın teveccühü ile seçimi kazanarak önümüzdeki 2 yıl için odayı yönetme görevini üstlendi. Meslektaşlarımıza layık olmaya çalışacağız.

Bu yıl 5 Mayıs'ta gerçekleştirilen İstanbul Tabip Odası (İTO) seçimlerinde toplam 4 grup yarıştı. Oldukça çekişmeli geçen, son dönemdeki en yüksek katılımı ile gerçekleşen seçimlerin galibi yine değişmedi. Demokratik Katılım Grubu (DKG), meslektaşlarımızın teveccühü ile seçimi kazanarak önümüzdeki 2 yıl için odayı yönetme görevini üstlendi. Meslektaşlarımıza layık olmaya çalışacağız.

2021-2022 dönemi, ekonomik kriz

*Dr., İstanbul Tabip Odası Genel Sekreteri

nedeniyle hızlı bir yoksullaşmayı tüm çalışan kesimlerin iliklerinde hissettiği bir dönem olmuştu. Elbette doktorlar da kendilerine düşen payı fazlaca almışlardı. Bu gidişata dur demek için 2021 Ağustos'unda Türk Tabipleri Birliği (TTB), "Emek bizim, söz bizim" şiarıyla eylemlere başlamış, 1 yıla yakın süre boyunca her ay, illerde tabip odaları öncülüğünde ve TTB'nin çağrısıyla merkezi eylemler gerçekleştirilmişti. Bu eylem dalgasının en sonuncusu 6 Temmuz 2022'de görevi başında katledilen meslektaşımız Dr. Ekrem Karakaya'yı anmak ve olayı

protesto etmek için 7 Temmuz'da İstanbul Tıp Fakültesi'nden İstanbul İl Sağlık Müdürlüğü'ne tüm engellemeleri aşarak yürüdüğü eylem oldu. Bu eylemimizin ardından, Ağustos 2022'te Sağlık Bakanı Fahrettin Koca, adına "Beyaz Reform" dedikleri, TTB ve İTO'yu tatmin etmeyen, doktorların maaşlarında iyileştirmeler öngören bir paket açıklamak zorunda kalmıştı. O günden bugüne bu çıkan yönetmeliğin hekimler aleyhine maddeleri dâhil olmak üzere hekimlerin özlük hakları ve çalışma koşullarının düzeltilmesi için var gücümüzle çalışmaya devam ettik.

Sonraki süreçte 2023 Şubat depremlerine İTO olarak siz meslektaşlarımızla beraber verdiğimiz destek, beklenen İstanbul depremi için şimdiden kolları sıvayıp işe koyulmamız, özel hekimlik alanında hükümetin hekimler aleyhine uyguladığı kısıtlara karşı mücadele, asistan hekimlerin haklarının iyileştirilmesi, Aile Hekimliği sisteminin güçlendirilmesi yönünde mücadele... İstanbul Tabip Odası seçimlerini DKG'nin kazanmasını bu mücadele pratiğini görmeden yorumlamak yanıltıcı olacaktır.

Oda seçimimizden çok kısa bir süre önce, 31 Mart 2024'te yerel seçimler yapılmıştı. Seçimlerin, iktidar partisi AKP'nin ve ortağı MHP'nin hezimetle sonuçlandığını söylemek yanlış olmaz. Ama bizi esas ilgilendiren yan, iktidar cephesinin hezimetin faturasından sorumlu alanların başında sağlık alanını gördüğü kamuoyuna yansdı. Sağlık alanında oy kaybının nedeni hastanelerde randevu bulunamıyor oluşuymuş. Bakan Fahrettin Koca, seçimlerden sonra verdiği demeçlerde bu sorunu kısa zamanda çözeceklerinin müjdesini vermişti. İlk olarak randevu sürelerini kısaltmakla işe başladı. Bir sabah Göztepe Prof. Dr. Süleyman Yalçın Şehir Hastanesi'nde çalışan doktorlar, polikliniğe geldiklerinde, randevu sürelerinin 1-2 dakikaya düştüğünü fark etti. Sonradan anlaşıldı ki merkezî randevu sistemi (MHRS) aracılığıyla doktorlara hiçbir

bilgi verilmeden böyle bir değişiklik yapılmıştı. Amaç polikliniğe başvuru-bilen günlük hasta sayısını arttırmaktı. Ne dâhice çözüm! İTO olarak, Şehir Hastanesi'nde görev yapan doktorlar ve sağlık çalışanları ile beraber, hastalarımızı da yanımıza alarak hastane önünde bir basın açıklaması gerçekleştirdik. Sonuç olarak bu uygulamayı hep birlikte geri püskürtmüş olduk.

Ancak Sağlık Bakanı kararlıydı, randevu işi çözülmeliydi. "Onaylı Randevu Sistemi" adı verilen bir sistemi, yeterli hazırlık olmadan yürürlüğe koyacaklarını açıkladı. O gün öğrendik ki 2023 yılında 80 milyona yakın poliklinik randevusuna gelinmemiş. Peki, 1 yıl içinde ülkede toplam kaç poliklinik randevusu verilmiş? 1 milyara yakın. Sağlık Bakanı'na göre toplam randevu sayısının onda birinden daha az randevuya tekabül eden randevulara gelinseymiş, randevu krizi olmayacaktı.

İTO olarak, randevu sisteminde yaşanan sorunun aslında Türkiye'deki sağlık sisteminin sorunlarının yansıması olduğunu detaylıca ele aldığımız bilgilendirici yazılar kaleme aldık. Hastalarımıza, randevu sisteminde yaşanan ve yaşanacak sorunların sorumlusunun biz doktorlar olmadığını, Sağlık Bakanlığı olduğunu yalın bir dille anlatan açık mektup yazdık.

Bugün geldiğimiz noktada randevu sistemindeki ve genel olarak sağlık sistemindeki sorunlar yerli yerinde

duruyor. Ancak bu sorunlara palyatif müdahalelerle, sermayeden yana çözümler arayan Sağlık Bakanı artık yerinde değil.

Yirmi yıldan uzun süredir Sağlıkta Dönüşüm Programı (SDP) adıyla uygulanan, çalışanların örgütsüzleştirilmesini ve güvencesizleştirilmesini, sağlığın ise kâr getiren bir metaya dönüştürülmesini amaçlayan sistem Türkiye sağlık sistemi üzerinde onarılması zor tahribatlar bırakmış durumda. Bu sorunların çözümü, bir bakanın icratında değil bu programın toptan terk edilmesinde yatıyor.

Önümüzdeki dönemde hükümetin halka ve çalışanlara kemer sıkma politikalarını dayatacağı bir sır değil. Doktorlar ve diğer tüm sağlık çalışanları da elbette her çalışan gibi bundan payını alacak. Ama biz doktorlar elimizi kolumuzu bağlayıp kaderimizi beklemek zorunda değiliz. Bizler biliyoruz ki, SDP'yi rafa kaldırtacak ve kemer sıkma politikalarını püskürtecek dinamik her zamanki gibi mücadeleden geçecek. Bu nedenle, meslek odamız İTO'ya üye olmak, sahip çıkmak ve beraber mücadele hattını örmek belki de geçmişten daha yakıcı bir görev olarak önümüze gelmiş durumda.

O hâlde seçim sonrası dediğimiz gibi: Ne mutlu ki, bu mücadelemizi yürütebileceğimiz bir meslek odamız var. Gelin, bu mücadeleyi hep birlikte verelim!

Vergide adalet sağlanana kadar mücadelemiz sürecektir!

“

Aylardır ülkenin dört bir yanındaki ASM'lerde bir araya geliyor ve vergide adalet talebimizi dile getiriyoruz. Talebimiz net; tüm vatandaşlar için adil bir vergi sistemi istiyoruz. Bunun için “Sabit gelirlilerden sabit vergi alınmalı, gelir vergisi yıl içinde yüzde 15’le sınırlanmalı”

”

Aile Sağlığı Merkezi (ASM) çalışanlarından ve tüm emekçilerden haksız ve adaletsiz bir şekilde kesilen vergi oranının en fazla yüzde 15 ile sınırlanması ve yıl içinde sabit kalması talebiyle 21 Şubat 2024 Çarşamba günü başlattığımız “Vergide Adalet” eylemleri nisan, mayıs ve haziran aylarında da devam etti.

Vergide adalet eylemlerinin 7. haftasında, 3 Nisan 2024 tarihinde Ümraniye ASM önündeydik. Düzenlediğimiz basın açıklamasında vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı için taleplerimizi sıraladık. Gelir vergisi dilimleri üst sınırının, ücretlilerde yüzde 15'e

düşürülmesini, vergi tarife dilimlerinin en az yeniden değerlendirme oranı veya asgari ücret artış oranı kadar artmasını, asgari ücret vergi istisnasının vergiden indirim yoluyla değil matrahtan indirim yöntemiyle uygulanmasını, işverenlere sağlanan 5 puan SGK prim desteğinin herkese sağlanmasını, çağdışı damga vergisinin tümüyle kaldırılmasını talep ederek, az kazananın az, çok kazananın çok vergi ödediği bir vergi düzeni çağrısı yaptık.

Vergide adalet eylemlerimizin 8. haftasında Ataşehir Esatpaşa ASM önünden aile hekimliği çalışanlarına fahiş vergi kesintileri yapan, sağlıkta

şiddeti durdurmamayan hükümete seslendik; “Hakkımız olanı alana, sağlıkta şiddet son bulana dek mücadelemiz sürecektir!” dedik.

Eylemlerimizin 9. haftasında, 24 Nisan Çarşamba günü, İstanbul Beşiktaş 1 No’lu ASM önünde düzenlediğimiz basın açıklamasında, “Bizler ücretli kesim olarak vergi ve gelir adaletsizliğini daha büyük emekçi kitlesiyle birlikte dile getirip haklarımızı almak için mücadelemizi büyüteceğiz!” sözleriyle 1 Mayıs'a çağrı yaptık.

Çarşamba eylemlerinin 10. haftadaki adresi Eyüp 8 No’lu ASM oldu.

8 Mayıs'ta düzenlediğimiz eylemde hükümete "Kamudan yüksek vergi muafiyetleriyle, vergi aflarıyla beslediğiniz, büyüttüğünüz bir avuç şirkete sağladığınız destek ne zaman son bulacak?" sorusunu yönelttik.

Eylemlerin 11'inci haftasında İstanbul'da Ümraniye Hekimbaşı ASM önündeydik. "Vergide adaleti güçlendirdik," diyen Maliye Bakanı'na, ücretlerinden kesilen yüksek vergiler yüzünden artan enflasyon karşısında her geçen gün fakirleşen emekçileri hatırlattık.

Vergide adalet eylemlerinin 3. ayında, 22 Mayıs'ta Şişli Mahmut Şevket Paşa ASM önünde, çalışanlardan kesilen vergi oranının yüzde 35 olmasının kabul edilemez olduğunu bir kez daha vurguladık. "İsrafın kaynağı biz değiliz. Tasarruf edeceğimiz biz olmayacağız!" dedik.

Vergide adalet eylemlerinin 13'üncü haftasında basın açıklamamızı Ümra-

niye Vergi Dairesi önünde düzenledik. 29 Mayıs'ta yaptığımız eylemde Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek'e şu soruları yönelttik:

Bizlerden ek vergi kesintileri yaptığınız oranlarda vergi aldığımız şirket var mı?

Vergi kaçırانları hepimizden daha iyi biliyor ve tanıyoruz. Kazancına göre düşük veya hiç vergi vermeyenleri kollamaya devam edecek misiniz?

İhbarcılığın adaletsiz ve eşitsiz vergi toplama politikanızı örttüğünü düşünüyor musunuz?

Vergisini sildiğiniz, yüksek vergi muafiyetleri sağlayarak kamudan beslediğiniz şirketlere desteğinizi kesecek misiniz?

Sağlık çalışanlarının emeklerinin karşılığını vermeyi, haksız ve adaletsiz vergi kesintilerinden vazgeçmeyi düşünüyor musunuz?

Halkımızdan alınan adil olmayan ekonomik ve sosyal eşitsizliğe kaynaklık eden dolaylı vergileri azaltmayı düşünüyor musunuz?

Kamuda gösterişe şatafata israfa dayalı harcamaların son bulacağını söylediğiniz tasarruf paketinin çalışanların sırtına yeni yükler getirmeyeceğini söyleyebilir misiniz?

Kadıköy Moda ASM önünde düzenlediğimiz 14. haftadaki eylemdeyse yoksulluk sınırı 61 bin lirayken yoksuldan alınan verginin yüzde 35 olduğunun altını çizdik.

Vergide adalet isyanımız 15. Haftada Küçükçekmece Atatürk ASM önünden yükseldi. Kurban Bayramı öncesi yaptığımız eylemde bir bayrama daha vergi kesintileriyle girdiğimizi belirttik, vergilerimizin kimlere gittiğinin açıklanmasını istedik.

Haziran ayını, vergide adalet talebimizi Kadıköy'den haykırarak tamamladık. 24 Haziran 2024'te yani eylemlerimizin 16. haftasında Kadıköy 25 No'lu ASM önünde yaptığımız basın açıklamasında şehir hastanelerinden vergi alınmadığına şu sözlerle dikkat çektik:

"Hazine ve Maliye Bakanlığının yeni vergi düzenlemeleri çalışmasında şehir hastanelerini yapan 44 şirketten sadece 7'sinin vergi verdiğini, 37'sinin hiç vergi vermediğini öğrendik. Bu şirketlerin 2023 yılında verdiği toplam verginin ise 2.8 milyar lira olduğunu öğrendik. Bunun da ne kadarının ödendiğini bilmiyoruz. Sadece İstanbul'da, sadece Çam Sakura Şehir Hastanesi'nde çalışan sağlık çalışanları 2023 yılında bu şirketlerin tümünden daha fazla vergi vermiş durumda. Dahası bu şirketlerin vergi oranının %25 olduğunu öğreniyoruz. Oysa orada çalışanlar bu ay %35 vergi ödüyorlar. Biz Hazine ve Maliye Bakanından bu adaletsizliği düzeltmesini talep ediyoruz."

Eylemlerimiz vergide adalet sağlanana kadar Türkiye'nin dört bir yanında olduğu gibi İstanbul'da da devam edecek.

DOSYA DOSYA EDİTÖRÜ:
YASEMİN DEMİRÇİ

Kent ve gıda

İstanbul gibi bir metropolde yaşarken, temiz ve sağlıklı gıdaya erişmek ile ilgili eminim hepimizin bir yığın endişesi vardır. Dergimizin okurlarının hekimler ve yakın çevreleri olduğu göz önünde bulundurulunca bu konudaki hassasiyetlerimiz de oldukça anlaşılır oluyor.

Bu noktayı başlangıç noktamız yaparak, İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB) Tarımsal Hizmetler Dairesi Başkanı Ahmet Atalık ile kentimizdeki tarımsal üretim başta olmak üzere tüm gıda üretim faaliyetlerini konuştuk. Şehrimizde işleyen gıda süreçlerine dair farkındalığımıza önemli katkısı olacağına inanıyoruz.

Çiftçi Sendikaları Konfederasyonu Kurucu Genel Başkanı Abdullah Aysu ise gıda neden pahalı ve sağlıksız başlıklı yazısı ile israfı, gıdadaki adaletsizliği ve şirketlerin bu sektörde neden bu kadar belirleyici olduğunu tarifledi. Dolayısıyla yemek-gıda ve artık süreçleri politik bir tercihtir.

Kendisi göğüs cerrahisi uzmanı olan ancak vegan beslenme deyince akla ilk gelen isimlerden olan arkadaşımız Suat Erus, veganlık nedir ve sağlıklı beslenme ile ilişkisi nedir konularına açıklık getiren bir yazı kaleme aldı.

Hacer Foggo, yoksulluk ve yetersiz beslenmenin çocuk hakları ihlali olduğunu verilerle temellendirerek resmetti.

Son olarak ise Dicle Dilan Salman bir diyetisyen ve akademisyen olarak; sağlık için fiziksel ruhsal ve sosyal yönden iyilik halinin gerekliliklerinden biri olarak sağlıklı beslenmekten bahsetti. Daha bütünlüklü, kapsayıcı ve eşitliği değil adaleti önceleyen gıda politikalarına acil ihtiyaç olduğunu altını çizdi.

Umarız bu sayımızı için seçtiğimiz dosya konusu ilginizi ve beğeninizi üzerine çeker diyerek, keyifli okumalar dileriz.

İBB TARIMSAL HİZMETLER DAİRESİ BAŞKANI AHMET ATALIK İLE RÖPORTAJ

Çiftçiye ücretsiz verilen fideler, gübre, mazot ve ekipmanla tarımsal üretimin desteklenmesi, halkın sağlıklı gıdaya erişimi, hayvancılık, balıkçılık, arıcılıkla geçimini sağlayanlara verilen destekler ve sokak hayvanlarına yapılan yardımlar... İstanbul'un tarımsal kalkınma planının ilk 5 yılını ve bundan sonra yapılacakları İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB) Tarımsal Hizmetler Dairesi Başkanı Ahmet Atalık ile konuştuk. Söyleşide yanımızda olan ve tespitleriyle ufkumuzu genişleten Çiftçi Sendikaları Konfederasyonu Kurucu Genel Başkanı Abdullah Aysu'ya da teşekkür ediyoruz. Bir özel teşekkür de destekleri için Haydar Can Dokuyan'a.

İstanbul'un gıda stratejisi

Röportaj: Yasemin Demirci

Ahmet Bey hoşgeldiniz. İBB Daire Başkanı olduğunuzda, İstanbul'da tarım ne durumdaydı? İki dönemlik yönetiminiz hala devam ediyor ne aşamaya ulaştırdınız?

Tarımsal Hizmetler Dairesi Başkanlığımız 2014 yılında kuruldu. 2019 yılı yerel seçimleriyle birlikte siyasi olarak Büyükşehir Belediyesi el değiştirdi ve ekim ayının başlarında da göreve

Dr., Hekim Sözü Yayın Kurulu Üyesi

başladım. Şunu üzülerken gördük ki ne bitkisel üretim ne balıkçılık ne hayvan yetiştiriciliği hususunda geçilen beş yıllık dönemde dairemizin hiçbir faaliyeti olmamış. Dolayısıyla bu yönde şeffaflığı sağlayacak hiçbir mevzuat çalışması da olmamış. Biz göreve gelir gelmez, bir yılımız müfettişlerin eleştirisi raporları Sayıştay'ın eleştirisi raporlarını okumakla ve en düzgün mevzuatı oluşturmakla geçti. 2020 yılından itibaren de icraatlarımıza başladık.

2020 yılı icraatın başlangıç yılı o zaman?

Tabii, 2020 yılı ortalarında başladık.

Yönergelerle yürüttünüz ama değil mi süreci?

Hala yönergelerle yürütüyoruz, yani yönetmelik ve yönerge aynı şey. Bir tanesi belediye meclisinin onayından geçiyor, yönerge direkt belediye başkanının imzasıyla yürürlüğe giriyor. Her ikisi de kanun önünde eşit güce

sahip, dolayısıyla halkın ve tarımın menfaatine bir yönetmelik geçiremeyeceğiz tedirginliğini duyduğumuz için yönergeyi tercih ettik.

İBB tarımı Türkiye'deki tüm belediyeler arasında konuşuluyor bir taraftan. Bir dönem de tabii Ovacık'taki tarım çok konuşuluyordu İBB'den önce. Ondan önce de İzmir'in tarımı geliyor. İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin tarımı.

2020 yılının başlarında Kanada'dan Prof. Dr. Mustafa Koç, o dönemlerde gıda raportörü Prof. Dr. Hilal Elver ve Dr. Öğretim üyesi Bülent Şık'ın önderliğinde, İstanbul Planlama Ajansı'nın katkılarıyla İstanbul Gıda Strateji Belgemizi hazırladık. Üç akademisyenimizin katkılarıyla. İnternet üzerinden halk görüşüne açtık. Halktan gelen eleştiriler de değerlendirilmek suretiyle İstanbul Gıda Strateji Belgesi ortaya çıktı. Bu belgemizde, çok öz amacını söylersek, tarımsal üretimin desteklenmesi, kentlilerin sağlıklı gıdaya erişiminin sağlanması ve tüm bu saydığımız sistemdeki dayanıklılığın artırılması diyebiliriz. Gıda Strateji Belgesi bu amaç doğrultusunda, alt kategorilere ayrılarak İstanbul'un tarımsal hizmetler anayasasını teşkil etti. Bu belgeye göre çalışmalarımızı sürdürüyoruz.

Ayrıca şunu da belirtmek gerekirse, 2022 yılında Milano Kentsel Gıda Politikaları Paketi'ne başvuruda bulduk ve girdik. 2023 yılı sonunda yürütmesine seçildik. 2024 ve 2025 yürütmesinde yer alıyoruz. Ekrem İmamoğlu başkan tabii ki, belediyenin başkanı olarak, sekreteryasını da bizim dairemiz yürütüyor. Bu, dünyada 180 civarı ülkenin şehirlerinin içerisinde olduğu dünya çapında bir gıda paketi. Biz Avrasya ve Güney Batı Asya'dan sorumlu yürütme kurulu içerisindeyiz. Tüm gelişmiş ülkelerin önde gelen şehirlerinin yaptığı gibi Gıda Strateji Belgemizi hazırladık. Önümüzdeki süreçte kendi sorumluluk alanımızdaki ülkeleri bir araya toparlamak, kendi örneklerimizi onlara sunmak, eğer alabileceğimiz güzel örnekler varsa da yararlanmak üzere faaliyetlerimiz olacak. Bu ana temalardan sonra, İstanbul'da şöyle güzel bir döngüye de vesile oluyoruz ve bu bizi çok mutlu eden bir konu. İki tane çiftçi pazarımız var. Biri Kadıköy'de bir tanesi Beşiktaş'ta. Buralarda çöpe

gidecek sebze, meyve artıkları oluyor. Pazarlardaki bu organik artıklar, lokantaların, hastanelerin, kışlaların, yemekhanelerin artıkları İBB tarafından toplanıyor. Hani birçok kişi çöpe gittiğini düşünerek de üzülüyor. Bu artıklar İBB'nin Kemerburgaz'daki biyometanizasyon tesisinde kompost yapımına tabi tutuluyor. Oluşan kompost, tarımın hizmetine sunulurken, kompostun oluşması esnasında ortaya çıkan metan gazı havaya bırakılmıyor, toplanıyor. Metan gazından yine İBB'nin 2021 yılında kurduğu enerji

satılıyor. Bu fideler çiftçilerimize tamamıyla ücretsiz veriliyor. Çiftçiler pazarlarımızdan da ücretsiz faydalanıyorlar. Yani aracısız üretilen ürünü satma imkânı da sağlamış oluyoruz. 2021 yılında ilk seramızı açtık. Ve seçim sonuçlarından da görüldüğü üzere kırsal alanda da çok büyük memnuniyet sağladı, bu durum oyumuzu da olumlu yönde etkiledi. Ve biz ikinci serayı da kurduk. Bu ilk sera üç dönümdü, yanına dört dönümlük bir sera daha kurduk. Yedi dönümlük iki seramızda toplam 17.5 milyon adet fidemizi üre-

tesisinde yakılmak suretiyle elektrik elde edilerek ana hatta veriliyor. Ve bu tesisin soğutulmasında kullanılan su tabii haliyle ısınıyor. Isınan bu su, fide yetiştirdiğimiz seralarımızda kullanılmak suretiyle, seralarımızın sürekli sabit ısıda kalmasını sağlıyor. Bu seralarımızda 17.5 milyon fide üretiliyor. Bu fideler çiftçilerimize sunuluyor, çiftçilerimiz bunları yetiştirerek yine pazarlarda halkın sunumuna gönderiliyor. Yani hiçbir şey kaybolmuyor, sürekli bir üretim döngüsü içerisinde kullanılıyor.

Kadıköy ve Beşiktaş'taki çiftçi pazarlarımızda bu fidelerle yetiştirilen ürünler

tiyoruz. Kullanılmaz denilen seralarda şimdi Tarım Bakanlığının tek tek fideleri kontrol edip, evet sağlıklıdır bu fideler, son derece üretime elverişlidir, raporlarıyla İstanbul çiftçisi verimli ve sağlıklı bir üretim yapıyor.

Çiftçi bu fidelerden üretim yaparken kimyasal gübre, kimyasal ilaç kullanıyor mu?

Biz göreve geldiğimizde ilk yaptığımız işlerden bir tanesi, kooperatifleri, birlikleri ve ziraat odası başkanlarını toplamak oldu. Onlarla oturduk, ne eksikiniz var, bizden beklentiniz nedir, diye sorduk. Kanaat önderleri, çiftçiler,

balıkçılar, arıcılar, hayvan yetiştiricileri ile de ayrıca gittik görüştük. Sonuçta o kadar güzel fikirler ortaya çıktı ki. Şimdi biz bu kentte üretimi yönlendirirken, bizim ilk beş yıldaki üretim mantığımızda şu oldu; toprağını terk eden ya da terk etmek üzere olan çiftçiye tekrar toprağına çekmeye çalışmak ve onu toprağına terk etmemeye ikna etmek. Zaten İBB'nin kaliteli destekleriyle, çiftçisinin yanında da yer aldığını görünce terk edenlerin bir kısmı geri döndü. Terk etmeyi düşünenlerinse, madem İBB benim yanımda bu işi devam ettireyim, kararı verdiklerini yine sevinçle öğrendik.

Biz sadece fide vermekte kalmıyoruz. Ziraat mühendislerimiz, öncelikle verdiğimiz fide heba olmasın diye, bizden talep edenlerin yerinin olup olmadığını önden gidip kontrol ediyor. Çünkü satmaya kalkanlar oldu, el koyduk. Çöpe atmaya kalkanlar oldu. Zaten benim o müdürlüğüm sırasında hayatta kimseyi masasının başında bulamazsınız. Ya destek dağıtıyordur ya kontrolünü yapıyordur ya da şunu da yapıyorlar; üretim periyodu boyunca çiftçinin yanında bizzat bulunarak işini takip ederek, hatalarını önlemeye çalışıyorlar. Çünkü hani sizde koruyucu hekimlik var ya. Biz bu pazarları kurarken "Laboratuvar analizi yapacak mısınız?" tartışması yaşadık çok, tüketici kooperatifleri ile mesela. Gıda maddelerine laboratuvar analizi yapılması ölüye otopsi yapmaktan farksız. Çünkü numuneyi alıp, laboratuvara verip, sonucunu alıp, "Aaa senin ürünün şuymuş," diyene kadar bırakın satılmasını tüketimi bile bitiyor.

Bülent Şık'ın öyle bir çalışması vardı. Bülent Şık, Akdeniz bölgesinde pestisit kalıntısını yüzde 57 bulurken, bakanlık yüzde 3 bulmuştu. Ben telefon etmiştim Bülent Şık'a "Bakanlık nasıl yüzde 3 buluyor, sen nasıl yüzde 50 buluyorsun?" O da, "Benim gibi 457 aktif maddeye bakarsa yüzde 57 bulur, ama 15 tane aktif maddeye bakarsa yüzde 3 bulur," dedi. Bir de bulana kadar zaten tüketimi de bitiyor. Örneğin, ıspanakta güzel avrat otundan kaynaklı sağlık sorunu yaşamaları. Yahu insanların sağlığı bozulup da analiz sonucu çıkana kadar o ıspanak piyasada kalmıyor zaten. O iş uzun sürüyor.

Tarımdaki koruyucu hekimlik de arkadaşlarımızın çiftçi ile alanda birlikte yer alıp, zararlı nerde üüyor, hastalık nerden giriyorun önlemine almak, onları ortadan kaldırmak, o hataları azaltmak olmalı. Dolayısıyla o yaptığı hataları sürekli başlarında durarak, anlatarak, söyleye söyleye, koruyucu hekimlik yapmak suretiyle düzeltiyoruz. Ben inanıyorum ki Türkiye'de en sağlıklı gıda şu anda irtibatla olduğumuz çiftçiler tarafından üretiliyor. Çünkü sürekli izliyoruz, sürekli hatalarını söylüyoruz.

Bir de gıda toplanmadan önce mümkün olduğunca bitkinin kimyasaldan arınmış olması gerekiyor değil mi?

Tabii, kan verirken antibiyotik atılması gibi. Bir de sağlıklı bir üretim gerçekleştirmek üzere seralarda özellikle biyoteknik mücadele araçlarından sarı yapışkan tuzaklar dağıtıyoruz. Bu sarı yapışkan tuzaklar, hastalığı da taşıyan zararlıların yapışmasını sağlıyor. Zaten çok büyük bir kısmını bu şekilde ortadan kaldırıyoruz. Artı yapışma yoğunluğuna göre size pestisit kullanıp kullanmamanız gerektiğini de gösteriyor. Yani çiftçi de keyfinden ilaç kullanmıyor, dünya para veriyor o ilaca. Ucuz bir şey değil. Dolayısıyla sera üretiminde çiftçinin pestisit kullanımını azaltmaya yönelik biyoteknik mücadele araçlarını da hibe etmek

suretiyle destek olarak veriyoruz.

Tohumlar veriyoruz, baklagil tohumları, yem bitkileri tohumları da dağıtıyoruz çiftçilerimize. Bu dağıttığımız tohumlar, Tarım Bakanlığının araştırma enstitülerinin geliştirdiği tohumlar. Enstitüler yeterli alan ve çiftçi birliğine sağlayamıyorlar, alanları dolayısıyla. Hem Edirne hem Sakarya'daki enstitülerde geliştirilen bu saydığım tohum yelpazesini alıp 20-30 dönümlük çiftçi ortamında denemelerini yapıyoruz. Onların takibi açısından da çok müthiş oluyor bu. Dolayısıyla bu kurumlarla iş birliği yaparak coğrafyamıza en uygun tohumların yetiştiriciliğini sağlıyoruz, destek olarak veriyoruz. Bütün desteklerimiz ücretsiz.

Fidelerde de öncelikle bu kentin çiftçisi ne kullanıyor ne amaçla üretim yapıyor, hangi çeşidi kullanıyor, hangi sorunları yaşıyor ve onlarla mücadele ediyorun haritasını çıkarttık. Ve bu yaşadığı sorunlar ile üretim araçlarını masaya yatırdık. Bunu bu alanda çalışan uzman meslektaşlarımızla çalıştık. Çok iyi anlatmanız gerekiyor ki, çiftçinin de en başta size güvenmesi gerekiyor. Şu anda çiftçimiz biz ne dersek gözü kapalı inanıyor, çünkü şunu biliyor ki biz onlardan daha hassasız bu konuda ve biz kendilerinden daha çok düşünüyoruz onları ve tarımsal üretimi. Buna ikna oldular. Dolayısıyla artık sorgulamıyorlar. İnsanlarla yüz yüze temas,

onları doğru yönlendirme, onları onlardan daha fazla düşünen insanlar olduğuna kanaat getirdiği anda bizim işimiz de kolaylaşıyor. Dolayısıyla sebze ve meyvelerde de onların istekleri öncelikli fakat uzmanlarla yaptığımız çalışmada onların menfaatine daha iyi bir çeşit bulursak da "Alın bir kısmınız bundan deneyin, ona göre buna geçeceğiz," diyoruz. Ertesi sene "Tamam biz buna geçelim," diyorlar. O şekilde her kararımızı biz çiftçilerle, ziraat odaları ile kooperatiflerle, birliklerle birlikte alıyoruz. Onun için de başarılı olursak hepimizin başarısı, başarısız olursak da hepimizin başarısızlığı diyorum. Gerek serada gerekse açık alanda üretim yapan çiftçilerimize yine gübre desteği veriyoruz. Pestisit desteği vermiyoruz, çünkü pestisit gerektiği zaman kullanılması gereken bir şey. Malç naylonu desteği veriyoruz. Özellikle çilek ve sebze yetiştiricilerine. Bu da yabancı ot gelişimini engellediğinden dolayı yine pestisit kullanımını etkileyen bir faktör. Yabancı ot ilacı kullanmanıza gerek kalmıyor. Toprağı yükseltiyorsunuz, naylon seriyorsunuz, delikler açıyor ve fidelerinizi dikiyorsunuz, kapalı olduğu için yabancı çıkışı olmuyor, olamıyor, pestisit kullanmanıza gerek kalmıyor. Artı, sulama sistemi de naylonun altında olduğu için bitkinin suyla temas eden bir yaprağı, dalı olmadığından mantar ve bakteriyel

hiçbir hastalıkla karşılaşmıyor, dolayısıyla o yönde de pestisit kullanmanıza çoğu zaman ihtiyaç kalmıyor.

Çiftçiye damla sulama hortumlarını veriyoruz. Çiftçinin sebze üretimi sulama sistemine alındı, 9 tanesi 15 sulama göletimizden, dokuz tanesi kapalı devre sulama. Hiçbir elektrik ya da mazot enerjisi harcamaksızın damla sulama ve yağmurlama sulamayı çiftçiler son derece rahat yapıyor. Ayrıca bir motor çalıştırmaları gerekmiyor basıncı sağlamaları için öyle de bir avantajı var ve ücretsiz.

İsteyen çiftçilerimizden her sene 10-15 kişiye çilek plantasyonları oluşturuyoruz. Sonra kentimiz yağlık ayçiçeği yetiştirme açısından da son derece verimli toprak ve iklim şartlarına göre. Çatalca'da yetişiyor.

Buğday tohumu desteği veriyoruz, arpa, yulaf tohumu desteği veriyoruz. Ve bir de şunu yapıyoruz, mazot desteği için; Türkiye'de 5-6 belediye bunu yapıyor. Nasıl yaptıklarına baktık, bir kart verip bir petrol şirketiyle anlaşılıyorlar. Çiftçi kartıyla o firma nerede varsa traktörüne mazot alıyor. Fakat İstanbul'a baktık. Yoğunluklu tarım yapılan her yerde her firmanın bayisi yok. Traktörü olan bir vatandaş oraya gidip tekrar köyüne dönene kadar aldığı mazotun yarısı belki daha fazlası gidecek. Bir de şu dezavantajla

karşılaştıklarını gördük. Çiftçiye para yüklenmiş bir kart veriyorsunuz, o para karşılığı mazot alacak. Çiftçiye kart verdiğiniz zaman o kartla gidip oralardan mazot almaktansa, dizel aracı olanlara kartını satıyor, parasını alıyor. Dolayısıyla hedefine ulaşmamış oluyor. Suistimale açık. Bu sebeple biz şuna karar verdik, köyüne gidip deposuna mazotu vermek, bidonuna bile değil, deposuna.

Şimdi bu üretimlerde kullanılması gereken makine güçleri var. Makine gücü her çiftçiye, al senin de makinen olsun demek, ziyankarlıktır. Toplu taşıma gibi toplu tarım aletleri özendirilmelidir. Dolayısıyla biz birlik kooperatif ve ziraat odaları yani çiftçinin örgütlülüğü üzerinden makine ekipman desteği sağladık.

Çiftçimizin gübre kullanmasında önemli bir aşama olan toprak ve su analizlerini de ücretsiz yapıyoruz. Gidip köylerden toprak numunelerini alıyoruz, ücretsiz analizlerini yapıyoruz, bu yeni dönemde hangi ürünlere yönelmeleri gerektiği ve ne kadar gübre kullanmaları gerektiği detaylarını da belirtecek ve onlara yol gösterici açıklamalarla bu hizmetimizi sunacağız.

Depremzede üreticilerimize de yem bitkileri tohumu ve kendi talep ettikleri çeşitleri içeren tohumlardan sağladık. 1500 torba yem bitkisi tohumu, 1 milyon 200 bin adet de sebze tohumunu depremdede bölgelerine ulaştırdık. Depremde Hatay kardeş şehrimiz olduğundan Hatay'a gitti. 6 tır da hayvan yemi gönderdik. Görev sahamız Hatay'dı.

İlk kez sizin yönetiminiz zamanında yapılmış, Tohum Toplama ve Muhafaza Merkezi var değil mi bir de?

Biz "Tohum Bankası" demedik. Yerel tohumları arkadaşlarımız öncelikle kendi bölgemiz olmak üzere topluyoruz. "Tohum Bankası" neden demedik? Parayı bankaya yatırırsınız orada unuttursunuz, faizi biriksin işte para orada dursun diye. Ama tohumun yeri topraktır, üretimdir. O yüzden tohum bankası denmesi tabirini doğru bulmuyoruz biz. Sürekli alanda, olması gereken yerde, toprakta olmalıdır. Yerel Tohum Üretim ve Muhafaza Merkezi koyduk adını, üretim ve muhafaza merkezi. Kısa süreli, uzun süreli muhafazanın

yanında asıl amacımız yerel çeşitlerden elde ettiğimiz fideleri öncelikle kentler olmak üzere, kent meydanları, vapur iskeleleri, metro, metrobüs durakları olmak üzere üçlü, beşli paketler halinde saksısında sunmak, kendi domatesini biberini, ne istiyorsa, terasta, balkonda çoğaltabilir. Henüz hayata geçirmeye çalışıyoruz. Büyükdere Fidanlığında, bize ayrılan kısımda yerel tohumları çoğaltmak suretiyle önce kentlilerle buluşturacağız, evinde, balkonunda, terasında, dalından koparıp unuttuğu lezzeti hatırlasın diye. O lezzeti hatırlamak isteyenlere o merkezimizde yetiştirme tohumu alma gibi ufak tefek eğitimleri de veriyoruz. Henüz faaliyete geçmedi, üretim sahası teslim edilmedi. Üretime başlayınca oraya STK'ları, okulları getirip güzel bir açılış yapmayı düşünüyoruz. Güzel bir koleksiyon meyve bahçesi yapalım, diyoruz orada, Yalova ile faaliyetli. İsteyen çiftçilerimize de en azından bahçesinin bir köşesinde üretmesi ve elindeki diğer ürünlerle karşılaştırması için veriyoruz. Hibrit tohum eleştiriliyor ama bu karşılaştırma ile bizden daha çok istemeye başlıyorlar. Pazarlarımızdaki çiftçilerle de böyle bir çoğaltım sistemine geçtik.

En çoğunu değil ama olabildiğince en sağlıklısını ve yeterli üretmek daha mantıklı değil mi bir taraftan?

Bu ata tohumundan diye fiyatını artırıyorlar. Ben belediye olarak coğrafi işaret almayı gerekli görmüyorum. Ürünün fiyatını artırıyor. Geçim sıkıntısı çeken insanlara öncelikli faydayı düşünüyorum. Sosyal hizmetler dairesi sırf bu işe çalışıyor. Oda başkanıyken en organik yerlerden aldığım on numunenin beşi pestisitli çıkmıştı. Rant amaçlı kullanılıyor, organik tarım. Herkesin sağlıklı ürüne ulaşımı çerçevesinde çalışmalıyız.

Üretici kooperatiflerine desteğiniz nasıl?

Kooperatif, birlik ve ziraat odaları, yani çiftçi örgütlerine komple makine, ekipman desteği veriyoruz ki ortak makine kullanımı sağlansın diye. İkinci beş yıllık dönemde tüm bu anlattıklarımın hepsi devam edecek. Bunlara yeni yeni şeyler ilave edeceğiz. Türkiye'deki kooperatifleri İstanbullularla buluşturmayı planlıyoruz. Sadece İstanbul'daki kooperatifler değil Türkiye genelindeki kooperatifler için de pazarda doğrudan buluşma imkanı sağladık. İki çiftçi pazarımız var. Bizim bu pazarlarımıza şe-

“

Tohumun yeri toprak-
tır, üretimdir. O yüzden
Tohum Bankası denmesi
tabirini doğru bulmuyoruz
biz. Sürekli alanda, olması
gereken yerde, toprakta
olmalıdır. Yerel Tohum
Üretim ve Muhafaza
Merkezi koyduk adını.

”

hir dışından çiftçiler gelemiyor mevzuat ona elverişli değil. Ama Anadolu'dan her isteyen kooperatif, kooperatif ürünü olarak pazarımızdan yararlanma imkanına sahip ve yararlanan kooperatifler var. Artı, İBB'nin e-ticaret ağı var, Halk Market. İştirak şirketi İSYÖN tarafından oluşturulmuş. Halk Market eliyle Anadolu'da yaklaşık 300 kooperatifle irtibat kurulmak suretiyle onların ürünlerinin dijital pazarlaması da o alan üzerinden yapılıyor.

“

Halk Süt projesini başlatmıştık. 2019 Dünya Gıda Günü 16 Ekim’de, ben göreve başlayalı bir hafta olmuştu. İhtiyaç sahibi ailelerin 3-6 yaş arası çocuklarına günde bir bardak düşecek şekilde süt desteği veriyoruz.

”

Peki, hayvancılığa geçelim şimdi.

Hayvancılık desteklerinde de önce hayvan sayılarını arttıralım şeklinde bir şey düşündük. Fakat İstanbul’un kentleşmesi, meraların yatırımlara harcanması, mevcut köylerin mahalleye dönüşmesi ve birilerinin villa yapıp “Ben bu ahırın kokusundan rahatsız oluyorum,” gibi şikayetler, hayvan sayısını çoğaltmanın pek mantıklı olmayacağı sonucunu çıkarttırdı bize toplantılarda. “En büyük ihtiyacımız yem ihtiyacı,” dediler. Yem

ihtiyacı çerçevesinde de mandacılıkta kentimiz önde gelen bir kent, iyi kötü bir sığır varlığımız da var, küçükbaş hayvan varlığımız da. Hani bu sığır ve küçükbaş hayvan varlığı diğer kentlerle yarışabilecek bir düzeyde değil. Sembolik desek yeri var. Ama mandacılıkta İstanbul şu anda Türkiye’de üçüncü sırada geliyor. Biz de ilk yapabileceğimiz işlerden bir tanesi olarak sığır ve mandalar için süt yemi desteği, küçükbaş hayvanları olanlar için de kuzu besi yemi desteğinde bulunduk. Kendi merası olan, iyi kötü meradan faydalanmaya çalışıyor ama kışın özellikle yem ihtiyacını karşılayan en büyük materyal olan yem bitkisi, silajlık mısır tohumu ile hayvancılık yapan çiftçilerimizi destekledik. İlk etap desteklerimiz bu.

Bir de Halk Süt projesini başlatmıştık. 2019 Dünya Gıda Günü 16 Ekim’de, ben göreve başlayalı bir hafta olmuştu. İhtiyaç sahibi ailelerin 3-6 yaş arası çocuklarına günde bir bardak düşecek şekilde süt desteği veriyoruz. Bu da çok güzel karşılanan bir projemiz oldu.

Bu sütler hep çiftçilerden mi geliyor?

Evet çiftçilerden alınıyor, ihtiyaç sahibi ailelerin çocuklarına dağıtılıyor. Yok

şuna mı dağıtılıyorsunuz, buna mı dağıtılıyorsunuz, diye birçok siyasi şey oldu bu çalışmaya da. Arabaları boş dolaştırıyorsunuz, dediler. O sütü alan o arabanın nasıl dolaştığını biliyor, kendisine sütün geldiğini görüyor. Sadece süt projesi değil bu, sosyolog kızlarımız dağıtıyor bu sütleri. Sosyolog kızlarımız ailenin her şeyi ile ilgileniyorlar. Sütü kapısına kadar teslim ediyorlar, ne ihtiyacınız var, diye taleplerini bizzat hâl hatır sorarak alıyorlar. Çok yönlü bir proje.

Sonra kurban bayramlarında konserve kurban eti kavurması projesini hayata soktu İBB. Bu da şimdi birçok belediyemizde yapılıyor. Her eve bir kilo kavurma. Yoksul ailelere kurban kesemeyenlere. 2023 yılında 80 bin konserve dağıtıldı. Kurban konservesi, ayrıca kelle paça çorbası, ayrıca kemik ilik suyu olarak ihtiyaç sahibi ailelere dağıtılıyor.

Aricılara yapılan destekler?

Aricıların kooperatifleri ve birliği bizimle irtibata geçti. Bizden önceki dönemde başlamış Şile Arıcılık Merkezi’ni çok hızlı bir şekilde tamamladık. İçerisini en modern bal üretim ve arı

materyali üretim makina ekipmanlarıyla donattık. Ama Şile Belediyesi ile ortak. Arazi Şile Belediyesi'ne tahsis idi. Üzerindeki binayı İBB yapıyor ve kullanımını da protokolle Şile Tarımsal Kalkınma Kooperatifi'ne, yani arıcılıkla ilgili bir kooperatife verdik. Masraflarını biz karşılıyoruz, üretimini en modern tekniklerle onlar yapıyorlar. Ama siyaset şu açıdan kötü, yaklaşık bir sene yakın açılışı gecikti, bu arıcılık merkezimizin. Bir çok mecliste tarım komisyonuna gittim, Şile Belediyesi'ne gittim, siyaseten mi bu işi yavaşlatıyorsunuz, yazık şu tesise, yazık içerisine aldığımız o modern ekipmanlara, yazık şurada üretim yapamayan arıcılara, diye. Sanırım dokuz ay sonunda onayları çıktı ve bir an önce hayata geçirdik. Arıcılarımıza arı yemi desteği de veriyoruz.

Şimdi su ürünlerine geçelim...

"Tekne bakım desteği verin," dediler. Tekne bakım desteği verelim, şeklinde konuştuğumuzun 15. gününde biz talepleri toplamaya başladık. Çok kısa bir sürede, birkaç ay içerisinde, desteğimizi balıkçılara isim isim sunduk.

Her yerde küçük küçük bostanlar görüyoruz. Göztepe Parkı'nda görüyoruz, Acıbadem'de görüyoruz. İnsanlar gelip orada nasıl ekim yapabilirler?

Büyük beğeni toplamış bir diğer projemiz, halk bostanları. İki yerde açabildik, Kartal'da ve Pendik'te. Sizin söyledikleriniz Kadıköy Belediyesi'nin. Oraya da fidesini biz veriyoruz, yardımcı oluyoruz.

Muhtarlar üzerinden çağrı göndertiyoruz, İBB'nin halk bostanlarından 200'ün üzerinde parseli var. İki yüzün üzerinde kişinin seçiminde mahalle muhtarlarıyla iş birliği yapıyoruz. Talepleri alıyor muhtarlar ve halkın katılımıyla İBB ve muhtarlığın katılımıyla açık kura çekiyoruz. Kurada kimler çıkmışsa, hangi parsel çıkmışsa, o parseli ücretsiz o kişiye teslim ediyoruz. Bir yıl süreyle. Ve kullanacağı su, fide gübre, bütün İBB'den olmak suretiyle, nasıl çalışmalar gerektiğini de bizim ziraat mühendisi arkadaşlarımız onlarla fidelerin dikiminde de bakımında da birlikte göstererek faaliyetlerini

“

İlk 5 yılımızda biz toprağını terk edenleri ya da terk etmek üzere olanları toprağında tutmak üzere politika izledik.

yürütüyorlar.

Peki üretimden pazarlamaya uzanan bu zinciri nasıl inşa ettiniz?

Çiftçi örgütleriyle mutlaka görüşmemiz gerekiyor, onlarla başladık. Onların çağrıda ve yönlendirmede bulunmalarını istedik. Kendimiz alandayız sürekli.

Bu kadar ciddi destek varken daha çok insan tarımla uğraşır mı? Genç nüfus da bu yönde kayar mı?

Türkiye'de gelir dağılımı gücü çok hızlı bir şekilde düşüyor. Buna karşın elde edilen gelirler de bu düşen alım gücünü karşılayacak düzeyde de değil ve tarımda daha da kötü bir durumda. Çünkü tarımın girdileri yüzde 90'a yakın ithal girdiler. Dolayısıyla dolar üzerinden fiyatlanıyor ama Türk parası üzerinden hele hele niye ucuz satılmıyor diye bir de ucuz satmanızı beklenecek. Ama dolarla işleyen bir sistemden de üretiminizi devam ettirmeniz bekleniyor. Dolayısıyla ben de genç olsam ben de tarımda kalmam, akıllı olan hiç kimse tarımda kalmaz. Zaten tarımda kalanlar da "Ya bu yaştan sonra ne iş yaparım? Artık bizden geçti, tamamlayayım şu ömrümü," şeklindedir. İlk 5 yılımızı biz toprağını terk edenler ya da terk etmek üzere olanları toprağında

tutmak üzere politika izledik. Sana girdilerini veriyoruz. Ek, biç. İki tane pazarımızı kurduk. Dijital pazarlama sistemimiz var. Makineye ihtiyacın var. Çiftçi örgütlerinin üzerinden makinelere sana veriyoruz. Amacımız, ikinci 5 senemizde, önce İstanbul'da olmak üzere, daha sonra komşu illerde, Marmara'ya kıyısı olan tüm illerimizi de içine alacak şekilde, İstanbul'a doğru aracısız bir gıda akışını sağlayacak sistemi oluşturmak. Tamamıyla çiftçilerin kendi kararlarıyla, kendi çabalarıyla, eğer ki bir hizmet alması gerekiyorsa da kendisi karar verecek. Tutup da birinin eline mahkûm olmayacak, kendisi karar verecek o hizmeti satın alıp almamasına. Biz bu sistemde ona ne gerekiyorsa, aracısız çiftçinin tamamıyla kendi inisiyatifinde olan gıda akışı başlatacağız.

Tarım alanlarındaki daralmayı engellemek için İstanbul çevresindeki tarım alanlarının korunması için ne yapıyorsunuz?

Tarımı nüfusa orantılandığınızda İstanbul'un nüfusu saçma sapan bir nüfus. Yunanistan'ın neredeyse iki katı. Böyle bir kenti burada yetişenlerle doyurmak mümkün değil. Bir de hani sürekli baraj kontrolü yapıyoruz ya, yok yüzde

“ Kent Lokantalarındaki yemekler son derece kaliteli. İBB'nin kendi personelinin yediği yemeğin kalitesi neyse oradaki kalite de aynı.

20'ye düştü, 17'ye düştü falan. İstanbul'da aslında yağış ya da su problemi yok. İnsan problemi var. Tutup da bütün ülkenin insanını bir ülkenin nüfusundan daha fazla olacak şekilde bir yere doldurursanız, buraya sürekli 365 günde yağmur yağsa kardeşim su sorununu halledemezsiniz. İstanbul'un yağış ortalaması Türkiye'nin yağış ortalamasından daha fazla. Sorun su sorunu değil, insanların kümeleşmesi sorunu.

O yüzden Marmara illerinden tedariği önemsiyorsunuz?

Tabii. “Ama biz niye destekliyoruz?” sorusuna şöyle bir cevap veriyorum. İstanbul'da rant amaçlı betonun hızı çok hızlı topraklar üzerinde yürüyor. O insanlar topraktan para kazandıklarını görebilsinler, betona çok kolay teslim etmesinler diye biz destekliyoruz. “Aaa İBB yanımda ben bu işten para kazanabiliyorum,” dediği anda müteahhit geldiğinde bir kere daha düşünür. Ama bizden önce hiç düşünmüyordu. Şimdi Kanal İstanbul'un yapılması demek, hadi yapılan yeri geç etrafında yapılaşmanın olması demek. Ekrem İmamoğlu zaten Kanal İstanbul'a kentleşmenin artması açısından

da karşı. Dolayısıyla başımızda tarım arazilerinin tarımda kullanılması gerektiğinin bilincinde olan bir belediye başkanı var.

Merak ettiğim bir konu da Kent Lokantaları. Kent Lokantalarındaki ürünler ne kadar sağlıklı?

Ben belediyede yemekhanesinde çıkan yemekleri yiyorum. 90.000 kişiye yemek çıkartıyor İBB. Kendisi yemeklerini üretiyor. Dolayısıyla benim yediğim yemek ne kadar sağlıklı ise Kent Lokantasında yemek yiyen arkadaşların da yemeği o kadar sağlıklı.

Tedariginiz nereden?

En kaliteli şeyi veriyoruz biz. Tarımdaki desteklerimiz de en kaliteli, halk sütün sütü de en kaliteli. Gıda denetim uzmanlarımız var. Hem fabrikasından gelen rapor hem de Tarım Bakanlığının kendi laboratuvarından çıkan rapor gelmeden de o sütleri dağıtmıyoruz. Çünkü çocuklardan bir tanesine bir şey olsun istemeyiz, onun vebalini çevirebilmek mümkün değil. Dolayısıyla Kent Lokantalarındaki yemekler son derece kaliteli. İBB'nin kendi personelinin yediği yemeğin kalitesi neyse oradaki kalite de aynı. 40 TL olması-

nın sebebi de şudur; kesinlikle zarar ederek satılan bir yemektir.

Peki, sokak hayvanları için neler yaptınız? Onun sorumluluğu da sizin dairenizde değil mi?

Şöyle, sokak hayvanları konusunda İstanbul'da en güçlü yapı İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nde. 6 tane barınağımız ve hayvan hastanemiz var. Haftanın 7 günü 24 saat üzerinden çalışıyor iki tanesi. Bu yakada Tepeören, Avrupa yakasında da Kemerburgaz bakım evlerimiz, haftanın 7 günü 24 saat çalışıyor.

Şimdi özellikle sokak hayvanları meselesi toplumu ikiye bölmüş durumda.

Hayvanlar bir arada yaşayamazlar birbirlerini parçalarlar. Onların doğasında belli bir sayının üstüne çıktığında savaş başlıyor. Bu hayvanların saldırganlaşmalarını, çeteleşmesini önlemek için sayılarını belli bir oranda tutmak gerekir. Bunun da en iyi yolu kısırlaştırma.

Biz İBB olarak sokak hayvanları için kısırlaştırma yapıyoruz düzenli olarak. Kısırlaştırma ve her tür tedavileri. Kemik kırığı tedavisinde Türkiye'de en uzman kadro İBB'nin kadroları. Hastanelerde bulamayacağınız ekipmanlar var. Entübe de dahil. Artı, kanser ön tanı cihazları da getirdik sokak hayvanları için. Yani hastalığı ilerlemeden önce taramalara da başladık. Vetbüslerimiz var iki tane. İç dış parazit, hafif yollu müdahaleler, sağlık ocağı gibi yapıyoruz. Barınak ve hastanelerimizde zaten her tür ağır müdahaleler en uzman kadrolar tarafından yapılmakta.

Diyelim ki bir yerde iç dış parazit sorunu gördük sokak hayvanlarında. Ya da acil müdahale gerekiyor. O zaman hangi numarayı aramalıyız?

Beyaz Masa'ya söylenebilir. Vetbüsün hangi meydana, hangi tarihte olduğu belediye web sitesinden takip edilebilir.

Beslenmeleri konusunda nasıl bir destek veriyorsunuz?

Beslenmeleri konusunda da ilçe belediyelerinin kendi bölgelerinde besleme noktaları var. Biz genellikle kent çeperlerinde olan köpeklere yaz, kış 1000'e yakın noktada aç kalmasınlar diye mama desteğinde bulunuyoruz.

Gıda neden pahalı ve sağlıksız

Abdullah Aysu*

“

Bir tarafta milyonlarca aç, diğer yandan milyarlarca obez var. Her yıl açlıktan 36 milyon, çok yemenin getirdiği hastalıklardan 29 milyon kişi ölmektedir. Diğer yandan dünyada üretilen gıda miktarı yüzde 110 olmasına rağmen, 1 milyar civarında insan aç, 1,3 milyar insan gizli açlık çekmekte, 1,5 milyar insan ise obez.

”

Dünya genelinde üretilen tahılların üçte biri hayvan yemi ve biyoyakıt olarak kullanılıyor. Dünyada 1,3 milyar ton gıda israf ediliyor, çöp oluyor. İsrif edilen gıda miktarı açlık çeken insanların ihtiyacının yaklaşık dört katı. Gıdada adaleti sağlamak için şuurumuzu tetikleme görevi görsün diye önce bu korkunç verileri aktardım. Verilerden de anlaşılacağı üzere gıdada adalet sağlanamadığı gibi, her geçen gün paylaşım daha da bozulmaktadır.

Neden?

Tarım, gıda, ecza/kimya şirketleri istiyor diye, kamu üretimi geliştirme ve desteklemekten çekildi. Gıdanın ticareti ile üretim ve tüketim piyasasını düzenleme işini devlet tamamen bıraktı. Bu konuda meydanı şirketlere bıraktı!

Şirketler bu kadar belirleyici mi?

Evet. Bakın dünya tahıl ticaretinin yüzde 75'ini 5, dünya tohum pazarının yüzde 50'den fazlasını 3, hayvancılık sektörünün %99'unu 4, kimyevi gübre pazarının yüzde 55'ini 10, endüstriyel gıda sektörünün yüzde 55'ini 11 şirket kontrol etmektedir.

Böyle işleyen/işletilen bu gıda sisteminde şirketlerin kârlılık seviyesini artırarak sürdürülebilmesi ve sistemlerinin bekası için gereken siyasi istikrarın sağlanabilmesi ancak

gıdayı kontrol etmeleriyle mümkün. Bu nedenle gıda ve tarım şirketleri ile hükümetler için önemli olan sağlıklı gıda üretimi ve tüketiminden çok, gıdanın ucuz olmasıdır. Ucuz gıda, çalışanların ücret artışları konusundaki baskıyı da azalttığından mevcut sistemin sürebilmesinde kilit bir rol oynamaktadır. Bir yandan sektörün kârlılığının artırılması diğer yandan sistemin sağlıklı gıdadan çok, ucuz gıdaya öncelik vermesi hükümetlerce bu yüzden desteklenmektedir. Devleti yönetenler tarafından sektördeki şirket kârlılığı, “gelişmemiz-kalkınmamız için gereklidir” diyerek politik arenada pazarlanmaktadır.

Ancak bu politikalar neticesinde:

- Boşalan köyler, üretemeyen çiftçiler, şehirlere zorunlu göçler, “yeşil devrim” safıyatıyla vasfı kaybolmuş topraklar, kirletilerek kullanılamaz hale sokulmuş yeraltı ve yer üstü sular, sağlık için her gün biraz daha risk oluşturan ürünler-gıdalar,

- Daha fazla ürün, zenginlik yerine daha fazla yoksulluk, toprak tüketildikçe sadece ekonomik olarak değil, sosyal olarak da tükenen, toprağa yabancılaştıkça mesleğine de kendine de yabancılaşan çiftçiler,

- Açlıkla mücadele yolu diye sunulan/uygulanan bu gelişme ve kalkınma yöntemleriyle azalmayan açlık, gıdada artan sağlıksızlık, büyüyen kıtlık ve

çaresizlik, yemeği-gıdayı hiçbir zaman olmadığı kadar politikleştirmektedir.

YEMEK POLİTİK TERCİHTİR

Yemek politik bir tercihtir. Bu tercihi kültürümüzün, metabolizmamızın ve ekolojinin gereğine göre değil şirketlerin (tüccarlar-sanayicilerin) lehine değiş(tiril)eli çok oldu.

Yemek kültürümüz değiştirilmeden önce her sebze ve meyve, mevsiminde üretilir ve tüketilirdi. Ürünler genel olarak yerelde üretilir ve yerelde tüketilirdi. Dolayısıyla üretici ile tüketici arasındaki mesafe kısaydı. Şimdi olduğu gibi uzak ve çok uğraklı değildi. O zamanlar da meyve sebze fiyatlarının yükseldiği olurdu. Ancak iklimin neden olduğu tahribat, ürünün erken ve geç turfanda olma özelliğinden dolayı artardı fiyatlar. Yani arz talep meselesi. Fakat bu mesele, tamamen doğanın belirleyiciliğindedir. Doğanın o türe sunduğu olanak nedeniyle fiyat bir miktar artardı.

Ayrıca erken ve geç turfanda çeşitler, insan metabolizmasını bir sonraki mevsime hazırladığı (uyarladığı) için faydalı ve gereklidir. Tabii ki o dönemlerde üretim tarzı değişikliğe uğramamıştı; yoğun enerji ve kimyasala dayalı değildi. O nedenle sebze ve meyveler, besin değeri bakımından daha zengindi. Bu sayede ürünlerle-gıdayla ilgili sağlık sorunu pek yaşanmazdı. Tarım doğa için kirletici bir unsur değildi daha.

Bugün her türlü meyve ve sebzeyi bul-

* Çiftçi Sendikaları Konfederasyonu Kurucu Genel Başkanı, Tarım yazarı

mak mümkün. Her mevsim bulunan ve tüketilen bu sebze ve meyvelerin besin değeri az. Mevsim dışı tüketilen sebze ve meyvelere insan metabolizması ihtiyaç duymadığı, sağlığınıza bir yararı olmadığı gibi, üretim tarzı nedeniyle doğayı tahrip edici, ekolojik dengeyi bozucu bir işlev görmektedir. Ve tabii ki ürün fiyatları tüketenler için el yakıcı, tüccar için cüzdan, şirketler için kasa şişirici oluyor!

Evet, Türkiye'de sebze meyve fiyatları yüksektir, bundan hep şikâyet edilir. Bu doğrudur da! Elbette bunun pek çok nedeni var. Meyve sebze mevsiminde tüketme kültürümüzün değişmesinden- değiştirmemizden başka iki temel nedenden bahsedilebilir. Bunlardan birincisi, birim alanda verimliliği artırma çalışmalarının yetersizliği, diğeri tedarik süreçlerinde çok durak-uğrak olması. Başka bir deyişle araçların fazlalığı tedarik zinciri halkalarını artırmakta, bu da sebze meyve fiyatlarının yükselmesine neden olmaktadır. Sizlere tedarik zincirini aktarmaya çalışayım.

Yaş sebze meyve üretiminde zincirin son alıcısı tüketiciye gelene kadar birçok halka var. Bunlar; üretici>hal dışı tüccarlar>toptancı halinde faaliyet gösteren komisyoncu tüccarlar>sevkiyatçılar ve perakendecilerdir. Son halkada tüketici yer almaktadır.

Bu durum sakıncalı mı?

Evet. Peki neden?

Yaş meyve-sebze temini, taşınması, muhafaza edilmesi, ambalajlanması ve tasniflenmesi gibi işlerin çoğunluğunu araçlar yerine getirmektedir.

Peki bunun sakıncası nedir?

- İlk evvela bu sitem üreticiyi aracıya bağımlı kılmaktadır.
- Pazarlama kanallarının yani zincirin uzamasına neden olmaktadır.
- Zincirin her halkasında eklenen aracı kârı maliyeti arttırmaktadır.
- Hallerde alınan rüsumlar ve her halkada devletin aldığı vergilerle birlikte fiyat yükseltilmektedir.

ÇÖZÜM

Her türlü aracıyı aradan çıkararak, üretici ile tüketiciyi örgütleri (kooperatif-

leri) aracılığıyla doğrudan buluşturan sistem, bu aracıli sisteme alternatiftir. Bu sisteme temaslı sistem de denmektedir. Çünkü tüketiciler tercihleriyle ve bilgi paylaşımıyla üreticiyi yönlendirmekte, sağlıklı ürün için tüketici üretici ile sürekli temas halindedir. Bu yüzden tüketici, tüketici konumundan çıkıp yarı üretici konuma yükselir. Ne yediğini, kimin, nerede ne koşulda ve tarzda ürettiğini bildiği bir gıdayla beslenir.

Üretici ve tüketici örgütleri (kooperatifleri) temaslı sistemi uygulaması; örgütlü toplumun inşasına, Gıda Egemenliği'nin üretici ve tüketici tarafından yeniden ele geçirilmesine/ tesis edilmesine katkı koyacaktır.

Üretici kooperatiflerinin kurulmasıyla üretici, ürettiğinin bugün olduğu gibi 3. veya 4.cü aracıdan sonra tüketicisi durumuna düşmeyecektir.

Üretici ve tüketici kooperatiflerinin kurulmasıyla;

- Ürettiği ürününü ilk halinde elinden çıkarmayacak, işleyecek, işlediği

ürününü paketleyecek, son halka olan tüketiciye ulaştıracak, katma değere de sahip olacak.

- Bu süreçte oluşan katma değerın yanı sıra aynı zamanda kendi ürettiğinin tüketeni olabilecek. SÖMÜRÜLMEMEYECEK!

- Ürün işleme aşamasının yaratacağı istihdamla iş olanağı sağlamış olunacak. Kente akın büyük ölçüde yavaşlayacak.

- Aracısız sistemle üretim ve tüketim mesafesi kılacak, küresel iklim değişikliğine katkı konulmamış olunacak. Üretici ile tüketici arasında araçlar kaldırıldığı zaman, zaman kaybı azalacağından ürün kaybı düşecek. Ürün daha sağlıklı ve taze olacak.

- Kırsalda yaşayanların refah ve sosyal seviyesi yükselecek.

- Doğa tahrip olmayacak.

- Kentte yaşayanlar sağlıklı ürünle buluşacak, ucuz ürün tüketebilecek. SÖMÜRÜLMEMEYECEK!

Evet. Yemek Politik Bir Tercihdir!

ve hayvansal beslenme

Suat Erus*

“

Kozmetik, tekstil ve eğlence gibi birçok farklı sektörde de hayvanlar yoğun bir şekilde kullanılmaktadır. Veganlık, bu alanlardaki hayvan kullanımına da karşı bir duruştur ve sadece bir beslenme şekli değildir.

”

Veganlık, esas olarak hayvanların herhangi bir şekilde kullanılmasını reddetme anlayışıdır, mümkün olduğunca ve uygulanabilir olduğu ölçüde. Dünyada hayvanların en yaygın olarak kullanıldığı alan gıda sektörüdür, bu yüzden insanlar günümüzde veganlığın hayvansal ürünler içermeyen bir beslenme şeklinden ibaret olduğunu düşünüyor. Ancak kozmetik, tekstil ve eğlence gibi birçok farklı sektörde de hayvanlar yoğun bir şekilde kullanılmaktadır. Veganlık, bu alanlardaki hayvan kullanımına da karşı bir duruştur ve sadece bir beslenme şekli değildir. Ama ben

bu yazıda veganlığın beslenme ve sağlık ile ilişkisi üzerinde duracağım.

Veganlık, öncelikle ne yemeniz gerektiğini belirler; ne yiyeceğinize ise siz karar verirsiniz. Bu nedenle her veganın sağlıklı beslendiğini söylemek doğru olmaz. Ancak, veganların hayvansal gıdaların uzun vadeli risklerinden kaçındıkları ve genellikle bilinçli beslendikleri için ortalamada daha sağlıklı oldukları bilin-

mektedir. Bilimsel çalışmalar da bu durumu doğrulamaktadır.

Çocukluğumuzdan beri “et-süt-yumurta” temel besin öğeleri olarak öğretildi ve en kaliteli besinlerin bunlar olduğuna inandık. Örneğin, kalsiyum için süt, omega-3 için balık ve demir için kırmızı et tüketildi. Ancak, faydalı bir molekül içerdiği için bir ürünün sağlıklı kabul edilmesi günümüz bilimsel metodolojisiyle pek mümkün değil. Besinlerin bir paket

* Doç. Dr., Göğüs Cerrahisi Uzmanı

olduğunu ve bu paketin içindeki diğer bileşenlerin vücudumuzda kısa ve uzun vadede yarattığı etkinin daha önemli olduğunu unutmamalıyız. Nasıl ki su almak için %95'i su olan gazlı ve şekerli içecekleri önermiyorsak, uzun vadede vücudumuza zarar verecek besinlerden de uzak durmalıyız.

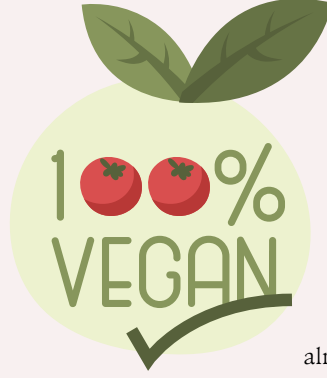
Örneğin kırmızı et, iyi bir protein ve demir kaynağı olarak bilinir. Ancak trans yağ içerir ve trans yağların inflamasyonu artırarak damar sertliği, kalp krizi ve diyabet riskini artırdığı kanıtlanmıştır. Fakat çoğu kişi hayvansal gıdaların doğal olarak trans yağ içerdiğini bilmez, sadece abur cuburlarda olduğunu sanırsınız. Demir ise bir mineraldir ve kaynağı topraktır. Bitkiler kökleriyle demiri emer ve yapraklarına aktarır, bu yaprakları yiyen canlılar veya onları yiyen diğer canlılar demiri alabilir. Bu nedenle demir almanın en kolay yolu kırmızı et gibi gözüксе de en sağlıklı yolu değildir. Ayrıca hayvanlardan alınan demir, vücutta oksidasyonu artırarak yaşlanmayı ve hücre ölümünü hızlandırır.

Tavuk ve balık her ne kadar beyaz et olarak adlandırılrsa da bilimsel olarak kolesterolü yükseltme konusunda kırmızı etten geri kalmadıkları gösterilmiştir. Omega-3 dünyada sadece denizlerdeki algler tarafından sentezlenir. Balıklar bu yosunları yiyerek omega-3 alır, biz de balıkları yiyerek. Ancak denizler artık toksin yuvası haline geldiği için deniz ürünleri tüketmek sağlık açısından risklidir. Düzenli deniz ürünü tüketen toplumlarda artan kanser vakaları tesadüf değildir. Deniz ürünleriyle alınan plastik miktarı da artmış durumda. Çukurova Üniversitesi'nde yapılan bir araştırmada, tüm deniz tuzlarında plastik olduğu gösterilmiştir. Bu nedenlerle artık balık tüketilmemesi gerektiğini söyleyebiliriz.

Süt ve süt ürünleri iyi bir protein ve kalsiyum kaynağı olarak bilinir ancak sütün doğadaki asıl amacı unutulmuştur. Süt, bir memelinin yavrusunu hızlıca büyütmek için salgıladığı bir sıvıdır. Bir ineğin sütü, buzağının kilosunu 6 ayda 10 katına çıkaracak kadar büyüme hormonu

içerir. İnsanlarda ise bu süreç 10 yılda gerçekleşir. Bu nedenle, kalsiyum ve protein alırken aslında gereksiz büyüme hormonları da alınmış olur. Tereyağ, peynir, yoğurt gibi ürünler de bu hormonları içerir, vücudumuzda aktif olarak buldukları gösterilmiştir ve sonuç olarak sağlığınıza zarar verebilir.

Sonuç olarak; omega-3 almanın en kötü yolu balık, kalsiyum almanın en kötü yolu süt, demir almanın en kötü yolu kırmızı et ve probiyotik almanın en kötü yolu yoğurttur. Doğada yaşayan hiçbir hayvan, insanlar kadar kalp ve damar hastalıklarından muzdarip değildir. Az yağlı vegan beslenmeyle tıkalı kalp damarlarının açıldığını ve kanser riskinin düştüğünü gösteren bilimsel çalışmalar mevcuttur. Dünyada en uzun yaşayan toplumların beslenme alışkanlıklarına bakıldığında, hepsinin bitkisel ağırlıklı beslendiği görülür. Kendiniz ve gezegenimiz için iyi bir şey yapmak isterseniz; değişime tabağınızdan başlayabilirsiniz.

Sonuç olarak;
omega-3 almanın en kötü yolu balık, kalsiyum almanın en kötü yolu süt, demir almanın en kötü yolu kırmızı et ve probiyotik almanın en kötü yolu yoğurttur.

Yetersiz beslenme çocuk hakları ihlalidir

Hacer Foggo*

“

Yoksulluk, bireyleri güçsüzleştiren, yalnızlaştıran ve sosyal dışlanmaya neden olan yapısal bir sorun, bu durumdan da en çok çocuklar etkileniyor. OECD verilerine göre, Türkiye’de çocuk yoksulluğu oranı %22.4. Çocuk yoksulluğunun en yüksek olduğu ikinci ülke Türkiye.

”

Yoksulluğun derinleştiği bir ortamda çocukların, eğitimi, sağlığı ve dolayısıyla da geleceği de tehlike altındadır. Çocuk yoksulluğu, çocukların yetişkin olduğunda da yoksul olma olasılığını anlatır. Çünkü araştırmalar yoksul ailelerde doğan çocukların, yetişkin olduklarında da yeterli ve güvenli bir

yaşam standardına ulaşma şanslarının, varlıklı ailelerde doğan çocuklara göre çok daha az olduğunu kanıtlamıştır.

Çünkü bir çocuk yoksul bir ailede doğmuşsa sadece dünyaya geldikten sonra değil, henüz anne karnında iken yoksulluğu yaşamaya başlıyor. Bilimsel araştırmalara göre, ilk 1000 gün ço-

cuğun gelişimi için en önemli dönem diye açıklanıyor. Beyin gelişimi, bağışıklık sistemi için annenin ve çocuğun sağlıklı beslenmesi için en önemli dönem. Eğer ilk bin günde yetersiz beslenme yaşıyorsa çocuklarda fiziksel ve zihinsel gelişim bozukluğu ortaya çıkıyor. Yapılan çalışmalar öğrenmede çok önemli olan beyin kıvrımlarının gelişiminin, dolayısıyla beyin yüz ölçümünün yoksul doğan çocuklarda

* Gazeteci, yazar, insan hakları aktivisti, sosyal hizmet uzmanı

daha düşük olduğunu gösteriyor.

Yoksulluk derinleştikçe, yeterli ve sağlıklı gıdaya erişmeyen çocukların sayısı her geçen gün artıyor. Sadece son iki yıl içinde gıda fiyatlarında dört katı aralığında bir artış gerçekleşmiş. TÜİK raporuna göre ailelerin iki günde bir et, tavuk veya balık içeren yemek masrafını karşılayamayanları oranı yüzde 37.3 olarak ölçülmüş. Yani, her sekiz çocuktan yalnızca birinin et, tavuk veya balığı; on çocuktan da yine yalnızca birinin fasulye, nohut, mercimek gibi kuru baklagilleri; iki çocuktan ise birinin peynir ve yoğurdu her gün tüketebildiği görülüyor. Bu gıdaların eksikliği hem sağlık sorunlarına neden oluyor hem de çocukların okul başarısını etkiliyor. Yetersiz beslenme, sadece beslenememe değildir, kronik açlıktır, bodurluktur, kronik hastalıktır, okul terki ve nihayetinde çocuk işçiliğidir. Araştırmalar yeterli besin tüketemeyen çocuklarda hem fiziksel hem de zihinsel gelişimlerini etkileyecek olan, çocuklarda boy kısalığı, bodurluk, öğrenme güçlükleri, konsantrasyon eksikliği, bilişsel gelişimde gerilik, davranışsal sorunlar, huzur-

suzluk ve hiperaktivite gibi sorunları ortaya çıkardı. Bu nedenle hiç değilse çocukların okulda beslenmeleri çok önemli. Sağlık Bakanlığı'nın yayınladığı "sanal menüler" yerine gerçek menüler önümüzdeki öğretim yılında çocukların önünde olmalı. Maalesef, yoksul doğan çocukların yoksulluğunu nesilden nesile sürdüren ve bunu önleyecek bir politikanın olmadığı bir sistemle karşı karşıyayız. Bu nedenle çocukların yetişkin olduklarında da yoksul kalma olasılıkları daha fazla.

Birleşmiş Milletler 2023 Sürdürülebilir Kalkınma Raporu'nun "Sıfır Açlık" hedefine yönelik verilerine göre, Türkiye'de yetersiz beslenen 5 yaş altı çocuklardaki bodurluk oranı %5.5

Türk Tabipleri Birliği (TTB)-Sağlık ve Sosyal Hizmet Emekçileri Sendikası (SES) Hatay'ın Samandağ, Antakya, Defne ilçelerinde toplamda 5 yaş altı 564 çocuğun (%94) (288 kız ve 276 erkek) gıda güvencesi ve gıda güvenliğine yönelik bir araştırma yapmıştı. Konteynır kent, toplu çadır kent, düzensiz çadır toplulukları ve hasarsız kendi evinde kalanlar da bu çalışmaya

dahil edildi. Araştırmada çocukların yeterli ve dengeli beslenmesinde dolaşısıyla da büyüme ve gelişimde büyük sorunlar yaşadığına dikkat çekildi. Beş yaşın altındaki çocukların, acil durumlarda akut yetersiz beslenmeye karşı özellikle savunmasız olduğu ve genellikle böyle zamanlarda yetersiz beslenme belirtileri gösteren ilk grup oldukları belirtildi. Ayrıca ailelerin neredeyse yarısının suya erişiminin olmaması, yemek yapma olanaklarının, gıda saklama koşullarının yeterli olmadığı, ortak mutfak kullanımının devam ettiği, çadırların kurulduğu bölgelerde gider ve altyapı olmadığı için kötü koku ve hijyen sorunları devam ettiği vurgulandı. Raporda en önemli veri yetersiz beslenmeden kaynaklı beş yaş altı çocukların %6,2'sinde bodurluk olması. Beş yaş altı çocukların yetersiz beslenmesi sonucu bodurluk oranı artmaya devam ediyor. Çocuklukta yetersiz beslenme aynı zamanda çocuk hakları ihlalidir. Bodurlukla mücadele etmeliyiz, hiçbir çocuğun gelişimde yaşadığı sorunlar onların sorunu değil bizim utanç duyacağımız ve hemen müdahale ederek politika üretmemiz gereken sorunlardır.

Yerel yönetimlerin gıda güvencesi ile ilgili yaptığı çalışmalar üzerine bir tartışma

Dicle Dilan Salman*

Daha bütünlüklü, kapsayıcı ve eşitliği değil adaleti önceleyen gıda politikalarına acil ihtiyaç duyulmaktadır. Unutulmamalıdır ki gıda hakkı hepimiz içindir ve en temel hakkımızdır.

Sağlıklı insan, sadece hastalığa ve sakatlığa sahip olmaması üzerinden değil; fiziksel, ruhsal ve sosyal yönden de iyilik haline sahip olan insan olarak tanımlanmaktadır.¹ Fiziksel, ruhsal ve sosyal yönden iyilik haline ulaşmanın temellerinden biri sağlıklı beslenmedir. Sağlıklı beslenme en kaba tabiriyle proteinlerden vitaminlere kadar makro ve mikro besin öğelerinin insanın ihtiyaç duyduğu kadarıyla sürdürülebilir bir şekilde karşılayabilmesidir. Yeterli gıdaya ulaşamayan ve beslenemeyen insanların tam bir iyilik haline erişebilmesi olanaksızdır. Bu olanağı yaratan insanın gıda güvencesidir. Gıda güvencesi, toplumsal olarak aktif ve sağlıklı bir yaşam için gerekli olan beslenme ihtiyaçlarını karşılayan; yeterli, güvenli, besleyici olan gıdaya fiziksel ve ekonomik olarak sürdürülebilir şekilde ulaşabilmeleri şeklinde tanımlanmaktadır.² Gıda güvencesi kavramı salt olarak gıdaya erişimin dışında mevcudiyet, kullanım gibi daha geniş bir perspektifi ifade etmektedir.

Gıda güvencesizliği, küresel bir halk sağlığı sorunu olarak kabul edilmektedir.³ Günümüz koşullarında gıda krizinin artması, yoksulluğun derinleş-

mesi ile birlikte toplumun büyük bir kesimi için sağlıklı beslenme mümkün değildir. Gıda güvencesizliği yaşayan toplumlar; kronik hastalıkların artışı, beslenme yetersizliği gibi toplum sağlığını tehdit eden birçok sorun ile karşı karşıyadır. Gıda güvencesinin sağlanması bireysel bir sorumluluktan öte kamunun sorumluluğundadır. 1948 yılında yayınlanan İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinden Türkiye Cumhuriyeti anayasasına kadar tabii olunan sözleşmeler ve ilgili mevzuatlarda da beslenme hakkı tanımlanmakta ve kamunun da sorumlulukları vurgulanmaktadır. İktidarın beslenme

ile ilgili sorunları görmezden gelmesi, beslenme krizinin tüm sorumluluğunu halkın omuzlarına yüklemiş olması krizi büyütme devam etmektedir. Oluşan enkaz ile mücadelede yerel yönetimlerin geliştirdiği politikalar önemli bir yer tutmaktadır. Orman yangınları, hava sıcaklıklarının artışı, hayvanların yaşam alanlarının gasp edilmesi, çiftçilerin ekonomik kriz ve iklim krizi sebebiyle yaşadığı üretim zorlukları, yurttaşların gıda hakkına erişimlerinin her geçen gün zorlaşması gibi iktidarın çözüm getirmediği birçok konuda özellikle muhalefetin elinde bulundurduğu yerel yönetimler

* Uzman Diyetisyen

çözüm üretmeye çalışmaktadır.

Günümüzde yerel yönetimler tarafından en çok çözüm üretilmeye çalışılan alanlardan biri toplumun gıda güvencesizliğidir. Gıda güvencesizliği ile mücadele etmek için yapılan uygulamalara örnek olarak beslenme kartı, gıda kutusu desteği, çorba dağıtımları, gebe kadınlar için beslenme destekleri, bir-iki yaş aralığındaki çocuklara düzenli süt destekleri, aşevlerinde yemek dağıtımları, üniversite öğrencilerine ücretsiz akşam yemeği verilmesi, kent lokantaları, halk marketler, ramazan paketleri, çorba dağıtım noktaları, aşevleri; çiftçilere mazot, damla sulama, gübre, tohum destekleri; halk ekmek, diyetisyen desteği, yerel üretici pazarları, belediye arazilerinin tarımsal üretime açılması gibi birçok uygulama hayata geçirilmiştir.^{4, 5, 6, 7.}

⁸ İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin yaptığı İstanbul Gıda Stratejisi Belgesi⁹ yerelin durumunu ve ihtiyaçlarını görmek açısından önemli bir çalışmadır. Ancak tartışılması gereken en önemli nokta bu uygulamaların yapılış tarzı, çalışmaların devam edip etmediği ve ulaştığı insan sayısının kısıtlılığıdır. Örneğin yemek dağıtımları yoksul mahalleleri öncelemekte midir? Halk bakkal, yerel üretici pazarları gibi pazarlardan toplumun tüm kesimleri alışveriş yapabilmekte midir? Gıda destekleri tüm mahallelere ulaşabilmiş midir? Gebe desteğinden kaç kadın yararlanmaktadır? Sosyo-ekonomik durumu düşük olan mahalle okullarının kaçında beslenme çantası dağıtılmaktadır? Üniversite öğrencilerinin kaçına ücretsiz yemek verilmektedir? gibi arttırabilecek birçok soruya net bir cevap bulunmamaktadır. Kamuya bu konular hakkında şeffaf bir bilgi paylaşımı yapılmamaktadır. Uygulamaların kimlere, nasıl yapıldığının, dağıtım aşamasında nasıl bir dil kullanıldığının, içeriklerinin nasıl oluşturulduğunun da sorgulanması gerekmektedir. Kamusal bir hizmet olarak yapılması gerekenlerin yardım kültürü adı altında sadece alan-veren ilişkisine indirgenmesi yaşadığımız toplumun normal olmamalıdır. Yardım kültüründen çıkarak daha bütünlüklü bir politikaya ihtiyaç bulunmaktadır. Yerele uygun, toplumun alışkanlıklara uygun şekilde politika belirleyerek çalışma

yapmaya ihtiyaç vardır. Öğrencilerin yoğun yaşadığı bir yerde öğrencilere yönelik çalışmaları arttırmak, yoksul mahallelerde uygun fiyatta, temiz ve sağlıklı gıdaların satılacağı marketler açmak, kolektif mutfaklar kurmak gibi ihtiyaçlara yönelik bölgesel bazlı çalışmalar tasarlamak daha anlamlı ve işlevsel olabilir. Uzun vadede yerellerin kendini idame ettirecek bir gıda sistemini yaratmak amaç olmalıdır. COVID-19 salgını süresince yaşanan lojistikteki sıkıntılar acilen yerellere dair bir çalışma yapılması gerektiğini bize göstermektedir. İklim krizinin derinleşmesi ile birlikte bu sıkıntının artacağı ön görülürken buna dair bir çözümün parçası olmak kıymetli olacaktır. Üretenlerin işçileştirilmeden desteklenmesi, atıl durumda olan kamusal alanların satışı yerine ekolojik üretime açılması, mahalle bazlı yoksulluk çalışmaları yapılarak beslenme yetersizliği yaşayan çocukların belirlenmesi, mahallede yaşayan insanların acil ihtiyaçlarının ortaya çıkarılması, çocukların gelişimi için çok önemli olan doğumlarından itibaren ilk 1000 günlük dönemi sağlıklı geçirmelerini sağlayacak gıda desteklerinin hazırlanması, herkese aynı gıdaların dağıtımını yerine ihtiyaca yönelik kutuların hazırlanması, pazar alanlarında atık yönetiminin sağlanması, gıdaların tarladan pazara ulaşma süre zarfındaki depolama sorunlarına çözüm üretilmesi gibi adımlar atılarak sürece başlanabilir.

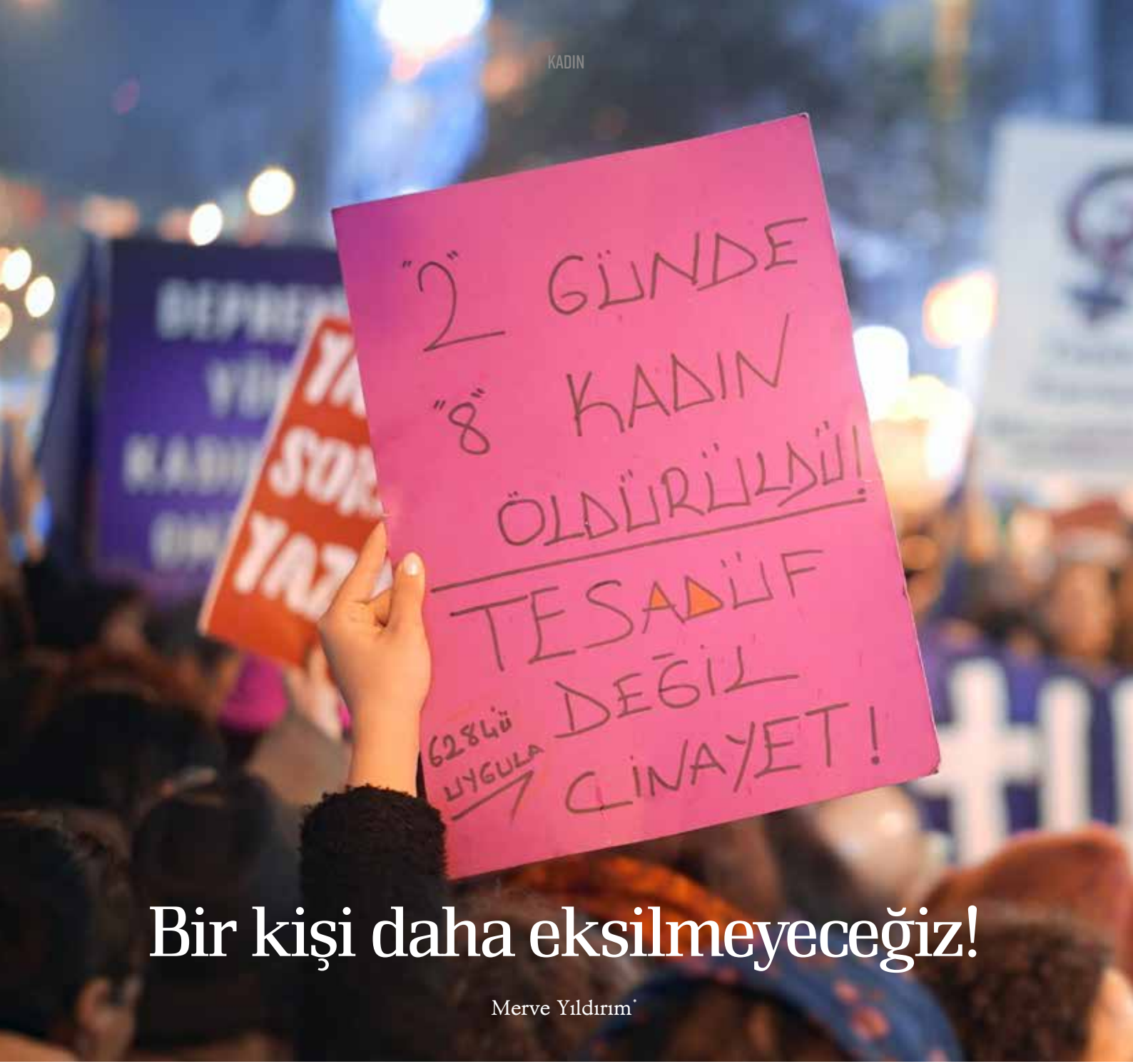
Yapılanlar oldukça değerlidir

ancak yeterli değildir. Daha bütünlüklü, kapsayıcı ve eşitliği değil adaleti önceleyen gıda politikalarına acil ihtiyaç duyulmaktadır. Unutulmamalıdır ki gıda hakkı hepimiz içindir ve en temel hakkımızdır.

Dipnotlar

1. <https://openknowledge.fao.org/server/api/core/bitstreams/de808614-5ebb-4577-af68-7e2bbcd2c7f3/content>
2. https://www.fao.org/fileadmin/templates/faoinfo/documents/pdf/pdf_Food_Security_Concept_Note.pdf
3. https://www.google.com/url?client=internal-element-cse&cx=018170620143701104933:qq82jsfba7w&q=https://www.fao.org/fileadmin/templates/faoinfo/documents/pdf/pdf_Food_Security_Concept_Note.pdf&sa=U&ved=2abUKEwjqno-mk5q71AbW-G_7sIHVMZAKeQFnoECAMQAQ&usq=AOvVaw3QgcHtoeQTDVAX0YO8xHSu
3. Wood, J., Booth, A., Margerison, C., & Worsley, A. (2021). What factors are associated with food security among recently arrived refugees resettling in high-income countries? A scoping review. *Public Health Nutrition*, 24(13), 4313-4327. doi:10.1017/S13688980021002925
4. <https://www.ekremimamoglu.com/gundem/gezici-asevleri-hizmette/>
5. <https://tarim.ibt.istanbul/tarim-ve-su-urunleri-mudurlugu/desteklerimiz.html>
6. <https://www.mersin.bel.tr/projeler>
7. <https://www.izmir.bel.tr/tr/Projeler/4>
8. <https://www.adana.bel.tr/tr/projelerimiz>
9. <https://ipa.istanbul/wp-content/uploads/2021/10/Istanbul-Gida-Strateji-Belgesi.pdf>

Bir kişi daha eksilmeyeceğiz!

Merve Yıldırım*

Başta İstanbul Sözleşmesi olmak üzere kadın haklarını koruyan yasaların derhâl uygulanmasını talep ediyoruz. Yok sayılmaya, çifte ezilmişliğe karşı çıkıyoruz. Daha başka Merve'leri kaybetmek istemiyoruz.

Çok yakın bir zamanda Kanuni Sultan Süleyman Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde çalışan bir kadın, abisi tarafından öldürüldü. Abisinin psikolojik rahat-

* Dr, İTO Denetleme Kurulu Üyesi

sızlığı olduğu yönünde iddialar var. Daha önce de gördüğümüz çok sayıda örnekten öğrendiğimiz şudur ki; fail erkekler ilk savunmada hep "psikolojik sorunu var", vb. bahaneler ileri sürmektedir. Fakat bunun arkasına sığınması yeterli bir cevap mıdır? Bu

kadar zarar verebilecek durumdaysa aile tarafından tedavi süreci neden geciktirildi? 'Evin tek erkek evladı, biz kendi içimizde çözelim' demenin sonucunda gencecik bir kadın arkadaşımız katledildi. Bağıra bağıra geliyorum diyen bu vahşetin sebeplerini hep

kardeşinden, babasından, sevgilisinden ya da yakın akraba çevresinden şiddet gören kadınların haberlerine şimdilerde otobüste, minibüste, parkta, sokakta hiç tanımadığı erkeklerin saldırılarına uğrayan kadınların haberleri de eklendi. Şiddetin giderek arttığı sağlık sektöründe de en çok biz kadın sağlık emekçileri, şiddetin her türlüyle karşı karşıya kalıyoruz.

Yıllardır dillerden düşmeyen "kutsal aile" "evde olan evde kalır" gibi söylemler huzurlu, sağlıklı aile ve toplum yaratmak yerine sorunların üzerinin örtülmesine ve eninde sonunda kadınların canlarına mal oluyor. 2024 yılının ilk altı ayında ülkemizde 205 kadın cinayeti, 117 şüpheli kadın ölümü gerçekleşti. Yine çok yakın zamanda aynı gün içinde 8 kadın katledildi. Kadınlar için önemli bir güvence kaynağı olan İstanbul Sözleşmesi'nden ülkemizin imzası geri çekildi. O tarihten bugüne kadar olan süreçte, her yılın ilk 6 ayına baktığımızda kadın cinayeti sayısının arttığını görüyoruz. Kadına yönelik şiddet artık vahşet boyutunda. 6284 Sayılı Yasa ve Medeni Kanun her seferinde tartışmaya açılıyor. Yapılan yasal düzenlemeler şiddeti önlemek, engellemek yerine, kadın cinayetlerinin artarak devam etmesine önayak oluyor. Her kadın cinayeti ardından türlü bahaneler öne sürülerek üzeri kapatılmaya çalışılıyor. Her görülen davada 'pişmanım' kelimesi de sözde iyi hâl indiriminin gerekçesi olarak temellendiriliyor.

birlikte düşünmek ve düşündürmek zorundayız. Çünkü sesimizi ancak böyle duyurabiliriz.

Toplumdaki nefret ortamından en çok

etkilenen kadınlar oluyor. Sadece fiziksel değil; ekonomik, psikolojik şiddet gibi bazen hissetsek de adını koyamadığımız, saymakla bitiremeyeceğimiz şiddet türlerini yaşıyoruz. Eşinden,

Bizler bir kadını daha kaybetmek istemediğimizi tekrar söylüyoruz. Güvenli sokaklar ve evler istiyoruz. Kısacası yaşamak ve yaşatmak istiyoruz. Gülüşümüze, ne giydiğimizize, çocuk doğurup doğurmayacağımıza karışılmasını kabul etmiyoruz. Başta İstanbul Sözleşmesi olmak üzere kadın haklarını koruyan yasaların derhâl uygulanmasını talep ediyoruz. Yok sayılmaya, çifte ezilmişliğe karşı çıkıyoruz. Daha başka Merve'leri kaybetmek istemiyoruz. İhmallerin ortaya çıkarılmasını istiyoruz. Bunun için de davanın takipçisi olacağız ve kadınlar olarak birbirimize sahip çıkmaya devam edeceğiz.

Kadına yönelik şiddet algoritması

Eda Özdemir*

“

Kadına yönelik şiddet bir toplumsal sağlık sorunudur. Maalesef son 4 yılda Acil Servis üzerinden kadına yönelik şiddet vakalarının tıbbi sosyal hizmet birimimize konsülte edilme sayısı dramatik şekilde azalmıştır.

”

Şiddet sonucu kamu hastanelerine başvuru bazen doğrudan hastaneye, bazen de önce karakol sonra hastaneye başvuru şeklinde olmaktadır. Biz burada karakola intikal ettiği için polis eşliğinde hastaneye getirilen şiddet mağduru ile değil kendi ya da bir yakını tarafından şiddet sonrası hastaneye başvuran şiddet mağduru ile karşılaştığımızda neler yapmalıyız onun üzerinde duracağız.

Sağlık çalışanları; Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun (6284 Sayılı Kanun) kapsamında şiddete maruz kalan kadınlara uygulanan müdahaleler; teşhis etme, risk değerlendirmesi yapma, tıbbi bakım sağlama, psikolojik destek sağlama ve diğer hizmetler için yönlendirme gibi multidisipliner bir çalışma içerisinde olmalıdır. Hekim teşhis etme, tıbbi bakım sağlama, adli raporlama gibi hekimlik görevinin yanında; şiddet mağdurunun psikososyal yönden değerlendirilerek gerekli müdahalelerin yapılabilmesi için her bir şiddet vakasını sosyal hizmet uzmanına yönlendirmelidir. Kadına yönelik şiddet sonrasında tıbbi tedavi için başvurular; hastane acil servislerinin 24 saat hizmet sunması ve kolay ulaşabilir olması nedeniyle yüksek oranda acil servislere olmaktadır. Bununla birlikte yaralanma sonrası cerrahi branşlara, kadın doğum acillerine ya da psikiyatri servislerine de yatışlar sıklıkla gerçekleşmektedir. Bu nedenle servis yatışı olan ya da poliklinik başvurusu esnasında şiddet mağduru olduğunu düşündüğünüz her bir hasta için hastane sosyal hizmet birimine konsültasyon oluşturmak gerekmektedir. Görüşme yaptığımız şiddet mağduru hastalar ile aşağıdaki süreçlerdir:

- Şiddet mağduru kişinin tepkileri arasında korku, çaresizlik duyguları çok baskın olabilmektedir. Travmatik bir olay olan şiddet mağduru bir kişinin mantıklı düşünememe, karar verememe, duygusal karmaşa yaşaması, hissizlik içerisinde olabileceği göz önünde bulundurularak hastanın

* Sosyal Hizmet Uzmanı

sakinleşmesini sağlamak, duygusal destek vererek rahatlatmak sosyal hizmet uzmanı olarak yaptığımız ilk şeydir.

- İkinci olarak risk değerlendirilmesini yaparak kadın için eve dönüş güvenli değil ise ve talebi var ise polis aracılığıyla şiddet mağduru kadın T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM) bünyesindeki kadın konuk evine gönderilmek üzere kolluk ile iletişime geçilir.

- Sığınma evi talebi olmayan kadın evine dönecek ise bir güvenlik planı oluşturulabilmesi için bilgilendirilir.

KADES uygulaması anlatılır.

- Birçok kadın yasal hakları konusunda bilgi sahibi olmadığı için hastanın mevcut durumuna göre ona uygun 6284 kapsamında alınabilecek tedbir kararları (evden uzaklaştırmak, iletişim araçlarıyla rahatsız etmesini engellemek, evinize, işinize veya diğer adreslerinize yaklaşmasını engellemek, kişisel bilgilerinizi gizletmek, şiddet uygulayıcının silahına el koydurtmak, tedbir nafakası talep etmek, kişiden korunmak amacıyla yakın koruma talep etmek vb. gibi) hakkında nereye ve nasıl başvurabileceği anlatılır.

- Şiddet ortamında çocukların varlığı sorgulanır. Şiddetin olduğu ev ortamında çocukların şiddete doğrudan ya da ikincil olarak maruz kalacağı unutulmamalı gerekli hallerde çocuklar için 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu ve 6284 kapsamında tedbir kararları resmi bildirim ile istenir ve gerekli görülmesi halinde Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'ndan ev incelemesi talep edilir.

- Birçok şiddet mağduru kadın çocuklarının velayetini alamayacağı da çocuklarıyla bir sığınma merkezine gidemeyeceği konusunda yanlış bilgilendirilerek şiddet ortamından çıkması, şiddet uygulayan tarafından zorlaştırmaya çalışılmaktadır. Bu konuda mevcut yasalar, genellikle anenin yanında olduğu için doğru yasal bilgiler verilir.

- Şiddet mağduru kadın ekonomik olarak avukat tutamayacak durumda ise Baronun Kadın Hakları Merkezi tarafından ücretsiz avukat sağlanması için gerekli iletişim ve yönlendirme yapılır.

- Çoğu kadının bir anda karar vermek ve harekete geçmek konusunda zamana ihtiyacı olduğu göz önünde bulundurulur, ne zaman isterse danışmanlık almak için tekrar randevu olmaksızın birimimize başvurabilecekleri hastaya aktarılır. Hasta acil durumlarda aranacak telefonlar ve yasal bilgileri içeren bir bilgilendirme kağıdı ile taburcu edilir.

- Şiddet mağduru kadının durumu

-özel bir talebi yoksa- kamu davasına dönüşmesi amacı ile polise ve eş zamanlı olarak ŞÖNİM'e bildirilerek süreç sonlandırılır.

Kadınlar hastane başvurularında şiddeti direkt belirttikleri gibi şiddete uğradıklarını saklama yoluna da gidebilirler. Hekim klinik tablodan ve öykü değerlendirmesinde şiddet şüphelenirse; kadınla güven bağı oluşturarak eğer o istemiyorsa bunu bildirmek zorunda olmadığını ancak bu konu hakkında kendisine bilgilendirme yapılabilmesi için sosyal hizmet uzmanı ile gizlilik içerisinde konuşmasının onun yararına olacağını bildirmesi ve kadının sosyal hizmet uzmanı ile görüşmesini sağlayabilmesi kadın için destekleyici olacaktır.

Şiddet mağduru ile karşılaştığında; Kişinin o an içinde bulunduğu zorlayıcı duyguları anlamaya çalışmak, suçlamadan şefkatle dinlemek çok önemlidir. Kişiyi dinlemek için orda bulunman ona güç verecek, yalnız olmadığını hissettirecektir. Kadına can güvenliği ve barınmak için başvurabileceği kurumlar olduğunu, yaşanan konuttan şiddet uygulayanın uzaklaştırılabileceğini, çocuklarından koparılmayacağını, barodan ücretsiz hukuk yardımı alabileceğini, devlet ve belediyelerden sosyal yardım alabileceğini, şiddet döngüsünün ne olduğunu, bazı önemli numaraları [ŞÖNİM (Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi) İstanbul 0212 465 21 96 - 97, ALO Sosyal Hizmetler - 183, ALO Baro - 444 26 18, Aile İçi Şiddet Acil Yardım Hattı - 0212 656 96 96] paylaşabilirsiniz.

Kadına yönelik şiddet bir toplumsal sağlık sorunudur. Maalesef son 4 yılda Acil Servis üzerinden kadına yönelik şiddet vakalarının tıbbi sosyal hizmet birimimize konsülte edilme sayısı dramatik şekilde azalmıştır. 4 yıl içerisinde defalarca durum acil servis klinik sorumlularına bildirilse de bu konuda farkındalık oluşturulamamıştır. Kadına yönelik şiddet vakalarında hastanın teşhis edilmesi ve sosyal hizmet uzmanına bildirilmesiyle bu sorunun iyileştirilmesi için üzerimize düşeni birlikte yapabilmek umuduyla, tekrar görüşmek üzere.

Tabip odaları hekimlerden sadece aidat almak için mi var?

Ali Çerkezoğlu*

Kuşaklar değişse de, hekim sayısı artsa da ülkede iktidarda kimin olduğundan bağımsız, sağlık sistemi ve hekimlerin konumundan azade, hava ister yağmurlu isterse güneşli olsun değişmeyen soruların başında gelir, “Tabip odaları hekimlerden sadece aidat almak için mi var?” sorusu.

Tabii ki sonrasında “Tabip odası neden siyasetle ilgileniyor? gelir ki, klasiklerdendir. Tabip odası işçiler için, yoksullar için, halk için uğraşacağına “sadece hekimlerin hakları ve talepleri için neden uğraşmaz?” sorusunun taşıdığı ikilemin hayatta karşılığı olmadığını ve bu yaklaşımın hiç kamuoyu desteği alamayacağını anlatmak gerçekten zor. “Tabip odası benim için ne yaptı?” sorusu ise iyimser bir yaklaşımla anlaşılır olan, ciddiye alınması ve

yanıtlanması gereken sorulardandır. Ve baştan söylenmesi gereken gerçek, tabip odasının haksızlığa uğrayan hiçbir hekimi bugüne kadar yalnız bırakmamış olduğudur. Mağdur edilen ve odaya başvuran her hekim bu tutumun doğal şahididir.

TTB ve tabip odalarının hekimler için anlamı nedir? Nasıl görülür? Nasıl değerlendirilir? Daha da önemlisi hekimlerin tabip odalarına dair görüşleri neden genellikle negatiftir? Ya da en azından böyle bir algı neden yaygındır? Kuşkusuz bunlara kestirmeden ve herkesi tatmin edebilecek yanıtlar verebilmek mümkün değil.

Hekimlerin monolitik ve tek bakışa sahip bir topluluk olmadığını hepimiz biliyoruz. Hatta farklı tarihsel dönemleri, kuşakları dikkate aldığımızda anlamlı bir hekim kitlesinin doğrudan ya da zımnen TTB ve tabip odalarının mevcut tutumlarını ve çizgisini des-

teklediği gerçeği seçim sonuçlarından gözlenebilir. Bu hekim grubu gerek hekimlerin haklarının korunması ve geliştirilmesi gerekse de ülkede sağlık sisteminin daha toplumcu, ülke yönetiminin daha demokratik olması için uğraşısını olumlu görmekte ve aktif ya da pasif desteğini vermektedir.

Demokratik muhalefet kurumlarının sesini kısmak için özel çaba gösteren ve oda seçimlerinde liste çıkararak tabip odalarını Sağlık Bakanlığının birer bürosu haline getirmek dışında hiçbir fikri ve niyeti olmayan bir kısım hekimi bir yana bırakarak devam edersek; geriye bu konularda kafası karışık, demokratik mücadele geleneği düşük, toplumsal sorumluluk taşımaktan çekinen, bireysel çıkarların kutsandığı ve rekabetçi bir sağlık piyasasında gelirini artırma dışında bir hedef koyamayan, ama aynı zamanda gelecek kaygısı çok yüksek olduğu için bir dayanak, bir güç arayışı içinde olan geniş bir genç

* Dr., Hekim Sözü Yayın Kurulu Üyesi

hekim kitlesi ile karşı karşıya olduğumuz bir gerçek.

İşte yazının asıl muhatapları da bu gruba giren hekimler. Kuşkusuz üstteki diğer iki grup, yani mücadele geleneği taşıyanlar için bildikleri konuların tekrarı ile motivasyona, odayı ele geçirme odaklı olan grup için de belki bazı soru işaretleri ile bir "aydınlanmaya" kanal açar diye umut etmek istiyorum bu yazıyı.

Meslektaşlarımıza, genç ya da yaşlı hekimlere buradan akıl verecek, en doğruyu gösterecek kişi ben değilim. Herkes kendi akli, birikimi, öğrendikleri ve reddettikleri ile bir dünya görüşüne sahip oluyor. Bu görüş doğrultusunda dünyayı, ülkeyi, sağlık ortamını yorumluyor ve bunların içinde tabip odalarına dair de bir fikri oluşuyor.

Bu fikirlerle polemik yapmaya gerek yok. Hepsine de saygılı olmak durumundayım. Basitçe bazı ön yargıları, karalamaları, gerçek dışı suçlamaları ortadan kaldırmak ve sadece aidat alan bir tabip odasının uzay boşluğunda ve kainatta yer almadığına dair gerçekleri sunmakla kendini sınırlayan bir yazı bu.

Bu yazı ile yani bir yazı ile 60 yılı aşkın TTB ve İstanbul Tabip Odası mücadele tarihini aktarmak mümkün değil. Benim de bunca yıllık emeği, özveriye, fedakarlığı, birikimi, toplanmaları, sempozyumları, konferansları, çalıştayları, görüşmeleri, temasları, toplanan dilekçeleri, kurulan masaları, basın açıklamalarını, eylemleri, yürüyüşleri, mitingleri, iş bırakmaları G(ö)REVLERİ, 14 Mart etkinliklerini, şenlikleri, piknikleri, gezileri, sesli ve sessiz yürüyüşleri, TV canlı yayınlarını, şiddete uğrayan her hekimin yanı başında durulmasını, bu konuda yasa çıkarılmasının sağlanmasını, hukuksal çabaları, kazanılan ve kaybedilen davaları, Hipokrat yemini ve "önce zarar verme" ilkesinden güç alarak her türlü haksızlık ve hukuksuzluk karşısında dik durulmasını, yargılmalarda sözünün esirgenmemesini, utanmak bir yana tarihsel olarak gurur duyulacak bir meslek örgütü olma çabasını ve Dünya Tabipler Birliği'nde özel bir yere sahip olmanın ayrıcalığını anlatmam ve bir yazıya sığdırmam hiç

mümkün değil.

Ben en iyisi sadece başlıkları hatırlatarak ve bu başlıklarda İstanbul Tabip Odası'nın neler yapmış olduğunun, olabileceğinin hayal edilmesini bekleyerek devam edeyim. Ve İstanbul Tabip Odası'nın aşağıya aldığım başlıklar üzerinden yürüttüğü çabaların hekimler başta olmak üzere toplumun ve ülkemizin yararına olduğuna ya da olabileceğine dair bazı algıların oluşabileceğine ve bazı ön yargıların kırılacağına dair umudumu sürdürerek ön yazıyı bitireyim

İstanbul Tabip Odası yönetimi, seçimlerde sözünü verdiği aşağıdaki başlıklarda yıllarca mücadele etmiş ve etmeye devam etmektedir. Alt alta sıralayacağım bu başlıkların kendilerine dair maddi hiçbir beklenti içinde olmayan tabip odası yöneticilerinin, temsilcilerinin ve gönüllü aktivist hekimlerin emeği ve sizlerin aidatlarının verdiği güçle gerçekleştiğini bilmenizi isterim.

Bütün meslektaşlarımızı da eleştirmekten vazgeçmeden, sözünü ve sorusunu esirgmeden ama haklı bulduğunda da omuz vermekten çekinmeden tabip odasını izlemeye, bu naif çabalara destek olmaya, en azından empati kurup anlayış göstermeye davet ediyorum.

İstanbul Tabip Odası özetle;

Hastayı müşteri, sağlık hizmetini ticari meta olarak gören, "**tüketim ve harcama çılgınlığı**" karşısında; **sağlığın esasının "kamusal bir hizmet olduğu"** gerçeğini unutturmadan **kamu kaynaklarının talan edilmesine** karşı çıkmaktadır.

"**Kamusal sağlık ve koruyucu hekimlik**" anlayışını, "**kamuda performanstan, özel sektörde ciro baskısından azade temel geçinilebilir ücret**" talebini öne çıkarmakta, "**sağlıkta şiddete**" sıfır tolerans göstermekte, "**akademik yükselmeye liyakatsizliğe**" ve "**idareci - yönetici mobbingine**" itiraz etmektedir.

"**Özel sektörde tekelleşme ve hastane zincirlerinin baskısını**" ve "**muayenehanelere engel çıkarılmasını**" reddetmekte, "**şehir hastaneleri**" adı altında kurulan "**şirket hastanelerinin**" ranta dayalı oldu-

ğunu dillendirmektedir.

"**Savaşların bir halk sağlığı sorunu**" olduğu gerçeğini, "**biber gazı öldürür**" uyarısını, "**doğanın talanına, kent rantına, HES'lere, küresel ısınmaya**" karşı çıkılması gerektiğini tavizsiz savunmaktadır.

"**Akılca ilaç kullanımını**" teşvik etmekte, hacamatı kutsamaktan "cin çıkarmaya" varan **tıbbın şarlatanlarına karşı kararlı ve tavizsiz** yaklaşmaktadır.

Bilimsel tıbbın, iyi hekimliğin olmazsa olmazı kabul edilen "**laiklik ve düşünce özgürlüğünün**" savunulmasında **net** duruş sergilemektedir.

Hekimliğin verdiği yetki ve sorumluluğu deontolojik değerler ışığında kullanmak, gözaltında kelepçeli muayeneyi reddederek "İstanbul Protokolü" ilkeleri çerçevesinde muayeneyi benimsemekte, kadın cinayetlerinin bu yaygınlık ortamında "**İstanbul Sözleşmesi'ne**" ısrarla sahip çıkmaktadır.

Varlık sebebi insanı yaşatmak ve sağlığını koruyup geliştirmek olan hekimliğin temel ilkeleri arasında; "kimyasal silahlara, nükleer silahlara, mayınlara" karşı çıkmak, bireysel silahlanmayı engellemeye çalışmak ve sonuçta **savaş karşıtı**, yani "**yurtta sulh cihanda sulh**" söyleminin samimi taşıyıcısı olmak gibi bir misyonu taşımaktadır.

Bütün canlıların olduğu gibi can dostlarımız **hayvanların yaşam hakkını** tavizsiz savunmakta, halkın sağlık hakkını savunurken hekimlerin özlük ve maddi haklarının geliştirilmesinin sözcüsü olmakta ve "**herkese sağlık güvenli gelecek**" için mücadele etmektedir...

24 saat ve kesintisiz sunulan sağlık hizmeti gibi İstanbul Tabip Odası da sorunu bitmeyen bir ülkede her gün ve her saat programını oluşturan bu ilkeler ışığında mücadelesini kesintisiz sürdürmektedir.

Öyleyse, baştaki soruya dönerek yazıyı bitirelim; sahi **Tabip Odaları sadece hekimlerden aidat almak için mi var?**

6 Nisan yönetmelik değişiklikleri ve hukuka aykırı yönleri

Oya Öznur*

“Özel Hastaneler Yönetmeliği'nde 6 Nisan 2024 tarihinde yapılan değişikliklerin yürütmelerinin durdurulması ve iptali için hukuk büromuzca dava açılmıştır. Dava, Danıştay 10. Dairesi'nde görülecek olup, hukuka aykırı düzenlemelerin iptal edilmesi beklenmektedir.”

Özel Hastaneler Yönetmeliği'nde 6 Nisan 2024 tarihinde yeniden değişiklikler yapıldı. Bu değişikliklerin içinde hekimlerin çalışma haklarına getirilen iki kısıtlama dikkat çekiciydi. Bunlardan ilki 60 yaş üstü hekimler ile en az yüzde 60 oranında engelli olan hekimlerin özel hastanelerde kadro dışı çalışma haklarına kısıtlama getirilmesidir. İkincisi ise muayenehane hekimlerinin, hastalarının tedavi işlemlerini vakıf üniversitelerinin hastanelerinde yapabilmelerine yönelik kısıtlamadır. Kısaca bilgi vermek gerekirse;

1- Yönetmeliğin Ek 5. maddesinin 1. fıkrasının (e) bendinin (3) numaralı alt bendinde yapılan değişiklikle;

“3) 60 yaşını dolduran tabipler ile engellilik oranı en az yüzde 60 olan tabipler kadro şartı aranmaksızın bir özel sağlık kuruluşunda çalışabilir. Bu fıkra kapsamında çalışan tabipler bu Yönetmeliğin diğer maddeleri kapsamında kadrolu veya kadro dışı geçici çalışamaz.” hükmü getirilmiştir. Böylece, zaten çalışma olanakları itibariyle güçlük çeken bu gruptaki hekimlerin

hâlihazırda üç yerde çalışabilme hakları ortadan kaldırılmış ve sadece bir yer ile sınırlandırılmıştır. Dahası “kadro dışı” hakkını kullanan hekimin, başka bir yerde “kadrolu” olarak dahi çalışamayacağı belirtilmiştir. Oysa bilindiği gibi 1219 sayılı Tababet ve Şuabatı Sanatlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun'un 12. maddesinin 2. fıkrasında hekimlerin;

- Kamu kurum ve kuruluşları,
- Sosyal Güvenlik Kurumu ve kamu kurumları ile sözleşmeli çalışan özel sağlık kurum/kuruluşları ile sözleşmeli vakıf üniversiteleri,
- Sosyal Güvenlik Kurumu ve kamu kurumları ile sözleşmesi bulunmayan özel sağlık kurum/kuruluşları ile sözleşmesi bulunmayan vakıf üniversiteleri ve serbest meslek icrası olmak üzere üç grupta mesleklerini icra edebilecekleri, Sağlık Bakanlığı tarafından yapılan istihdam planlamaları çerçevesinde ve bu bentler kapsamında olmak kaydıyla birden fazla sağlık kurum ve kuruluşunda çalışabilecekleri açıkça yer almaktadır. Bu nedendir ki hekimler, bu maddeye uygun olarak birden fazla sağlık kurum ve kuruluşunda çalışabilmektedir.

Özel Hastaneler Yönetmeliği'nde yapılan bir değişiklikle üst düzenleme olan 1219 sayılı Kanun'un tanıdığı hakların kısıtlanabilmesi mümkün değildir. Zaten 6 Nisan tarihinde yapılan değişikliğe kadar da diğer hekimlere kıyasla böylesi bir kısıtlama yapılmamıştır. Bu kategorideki hekimlere de üç yerde kadro dışı çalışma imkânı tanınmıştır. Şimdi ise Anayasa'nın 50. maddesi uyarınca çalışma şartları bakımından özel olarak korunması gerektiği gözetilerek yapılan düzenlemenin önceki halinden vazgeçilerek 60 yaşını dolduran hekimler ile engellilik oranı en az yüzde 60 olan hekimlerin, kadro şartı aranmaksızın sadece bir özel sağlık kuruluşunda çalışabileceklerine, şayet bu hakkı kullanırlarsa Yönetmeliğin diğer maddeleri kapsamında kadrolu veya kadro dışı çalışamayacaklarına yönelik kısıtlama getirilmiştir. Böylece, bu kategoride yer almayan hekimlere tanınan birden fazla yerde çalışma hakkı bu grup için geçerli olmaktan çıkmıştır. Bu durum Anayasa'nın 50. maddesi ile 10. maddesinde yer alan kanun önünde eşitlik ilkesinin ihlali sonucunu doğurmaktadır. Bakanlığın hekim açığı olduğundan bahsettiği bir dönemde, bir hekimin birden fazla sağlık kuruluşunda çalışmasını

* Av., İstanbul Tabip Odası Hukuk Bürosu

engellemesi, toplumun sağlık hizmetine erişimini güçleştireceğinden kamu yararına uygun olarak görülemez.

2- Özel Hastaneler Yönetmeliği'nin Ek 8. maddesine yeni bir fıkra eklenmiştir. Eklenen fıkra şöyledir;

“Muayenehanesi bulunan hekimler, 1219 sayılı Kanununun 12 nci maddesinin üçüncü fıkrası gereğince hizmet bedeli hasta tarafından karşılanmak ve Sosyal Güvenlik Kurumu'ndan talep edilmemek kaydıyla, muayenehanesine müracaat eden hastalarının tedavisini, yıllık sözleşme yapmak suretiyle, ilgili branşta hizmet sunan vakıf üniversite hastanelerinde, ancak Bakanlıkça planlama amacıyla oluşturulan komisyonun ilgili üniversitenin eğitim ve araştırma hizmet kapasitelerini dikkate alarak vereceği uygun görüşü ile yapabilirler. Muayenehane hekimiyle yapılan sözleşmenin taraflarca imzalanmış nüshası,

vakıf üniversitesi hastanesi tarafından müdürlüğe gönderilir. Bu durumdaki hastalar, hastanedeki tedavi masraflarının kendileri tarafından karşılanacağı hususu ile tıbbi müdahalenin konusu ve sonuçları hakkında muayenehanede bilgilendirilir. Vakıf üniversite hastanesinde gerçekleştirilecek ayakta veya yatarak tedavi öncesi muayenehane hastalarına ilişkin bilgilendirilmiş rıza formu hasta veya kanuni temsilcisi, muayenehane hekimi, vakıf üniversite hastanesinin ilgili birim sorumlusu ve başhekim tarafından imzalanır. Hastanın hastanede tedavisi süresince ilgili hekim tarafından kesintisiz hizmet sunumu sağlanır. Hastaya sunulan teşhis ve tedavi hizmetlerinden muayenehane hekimi ve vakıf üniversite hastanesi müştereken sorumludur. Bu hekimlere hizmet sunan vakıf üniversite hastanesi tarafından her ay sonu itibarıyla tedavi edilen hasta sayısı ve hekim ismini müdürlüğe bildirir. Ayrıca bu

şekilde tedavi gören hastalara ayrıntılı fatura düzenlenir.”

Bu fıkra, 6 Ekim 2022 ve 7 Ocak 2023 tarihlerinde Özel Hastaneler Yönetmeliği'nin Ek 5. maddesinde yapılan değişikliklere benzetilmektedir. Söz konusu değişiklikler ile muayenehanelerinde meslek icra eden hekimlerin hastalarının teşhis ve tedavilerini özel hastanelerde yapabilmeleri hukuka aykırı şekilde kısıtlanmıştır. Şimdi ise benzer bir kısıtlama vakıf üniversitelerinin hastaneleri için de getirilmektedir.

• Öncelikle, “muayenehane hekimlerinin vakıf üniversiteleri hastanelerinde hasta tedavi etmesinin Bakanlıkça planlama amacıyla oluşturulan komisyonun vereceği uygun görüş” koşuluna bağlanması hukuka aykırıdır. Zira vakıf üniversitesi tıp fakültesi hastaneleri, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nda tanımlandığı üzere,

yükseköğretim kurumlarında eğitim öğretimin desteklenmesi amacıyla eğitim öğretim, uygulama ve araştırmaların sürdürüldüğü bir yükseköğretim kurumu olan uygulama ve araştırma merkezleri olduğuna göre, bu hastanelerin muayenehane hekimlerince kullanımına ilişkin karar verme yetkisi, münhasıran ve hiçbir koşula bağlı olmaksızın o üniversiteye aittir.

Keza Özel Hastaneler Yönetmeliği'nin 2. maddesine göre "Bu Yönetmelik; Devlete, il özel idarelerine, belediyelere, üniversitelere ve diğer kamu tüzel kişilerine ait hastaneler hariç olmak üzere; gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişilerine ait hastaneleri kapsar." Sağlık Bakanlığı'nın, açıkça kapsamı dışında tutulmuş olmasına rağmen Özel Hastaneler Yönetmeliği'nde vakıf üniversitelerinin iç işleyişine ilişkin müdahale niteliğinde bir düzenlemeyi yapması hukuka uygun değildir.

Bakanlıkça planlama amacıyla oluşturulan komisyonun, bir muayenehane hekiminin bir vakıf üniversitesi hastanesinden yararlanması konusundaki uygun görüşü neye göre vereceği de belirsizdir. Her ne kadar komisyonun kararını "üniversitenin eğitim ve araştırma hizmet kapasitelerini dikkate alarak" vereceği belirtilmiş ise de bunun taraflarca bilinebilir, soyut ve objektif kuralları ortaya konulmamış; Bakanlığa keyfiliğe varabilecek bir takdir yetkisi bırakılmıştır.

• Muayenehane hekimlerinin hastalarını vakıf üniversitesi hastanelerinde tedavi etmelerinin, "o branşta hizmet veren vakıf hastaneleri ile yıllık sözleşme yapma ve imzalı sözleşmelerin müdürlüğü gönderilmesi" koşullarına bağlanması da hukuka uygun değildir. Nitekim 1219 sayılı Kanun'un yukarıda yer verdiğimiz 12. maddesinde hekimlerin çalışabilecekleri alanlar sayıldıktan sonra 3. fıkrada; "Mesleğini serbest olarak icra edenler, hizmet bedeli hasta tarafından karşılanmak ve Sosyal Güvenlik Kurumu'ndan talep edilmemek kaydıyla, (b) bendi kapsamında sayılan sağlık kuruluşlarında da hastalarının teşhis ve tedavisini yapabilir." hükmü düzenlenmiştir.

Görüldüğü gibi 12. maddenin aradığı tek koşul, tedavinin yürütüleceği vakıf üniversitesi hastanesi ister SGK ile anlaşmalı olsun isterse olmasın, hizmet bedelinin hasta tarafından karşılanması ve SGK'dan talep edilmemesidir. Hekimler de bu şartlara uygun şekilde muayenehanelerine başvuran hastalarının tedavi işlemlerini vakıf üniversitelerinin hastanelerinde yapmıştır. Şimdi ise daha önce mevcut olmayan ve 1219 sayılı Kanun'un 12. maddesi ile bağdaşmayan bir kısıtlama getirilmiştir. Oysa Anayasa'nın 124. maddesi uyarınca yönetmelikler, ancak kanuni düzenlemeleri açıklayıcı ve kanunların uygulanmasını sağlama amacına yönelik olabilir. Ancak yapılan değişiklikle üst hukuk normu olan kanuni düzenlemeye aykırı bir kısıtlama getirilmiştir.

Ayrıca bu kısıtlama ile "herkesin dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahip olduğu, özel teşebbüsler kurmakta serbest olduğu, bu kapsamda devletin özel teşebbüslerin milli ekonominin gereklerine ve sosyal amaçlara uygun yürütmesini, güvenlik ve kararlılık içinde çalışmasını sağlayacak tedbirleri alacağına" ilişkin Anayasa'nın 48. maddesine ve "Devletin çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları ve çalışmayı desteklemek için gerekli tedbirleri alacağına" ilişkin 49. maddesine de aykırı düzenleme yapılmıştır.

Öte yandan bir muayenehane hekiminin hastasının tedavisini yapabilmesinin, örneğin ameliyat için ameliyathane hizmetlerini kullanabilmesinin hastanesinin ilgili branşta hizmet sunmasına bağlanmasının da haklı bir dayanağı yoktur. Burada önemli olan hastanesinin, hastanın hastalığının tedavisine elverişli olup olmadığıdır. Vakıf üniversitesi hastanesinde ilgili branşta hizmet sunulmasa dahi tam teçhizatlı ameliyathane, anestezi ve servis imkânları mevcuttur. Bu bakımdan hekimlere hastane ile sözleşme yapma koşulunun yanı sıra getirilen o hastanesinin ilgili branşta hizmet sunma koşulunun genel amaca uygunluğundan da söz edilemez.

• Son olarak, muayenehane hastalarına ilişkin "bilgilendirilmiş rıza formunun hasta veya kanuni temsilcisi ve muayenehane hekiminin yanı sıra vakıf üniversite hastanesinin ilgili birim sorumlusu ve başhekim tarafından da imzalanması" şartı da hukuka aykırıdır. Bu düzenleme, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 8. ve Anayasa'nın 20. maddesi ile korunan özel hayatın gizliliğini ihlal ettiği gibi kişisel verilerin korunmasına ilişkin temel kuralları ihlal etmektedir. Mesleki deontoloji kurallarına aykırı şekilde, hekimin yükümlülüğü olan hasta mahremiyetinin ihlali sonucunu da doğurmaktadır.

Bilindiği üzere 1219 sayılı Kanun'un 70. maddesine göre, "Tabipler, dış tabipleri ve dişçiler yapacakları her nevi ameliye için hastanın, hasta küçük veya tahtı hacirde ise veli veya vasisinin evveleminde muvafakatını alırlar. Büyük ameliyei cerrahiyeler için bu muvafakatin tahriri olması lazımdır. (Veli veya vasisi olmadığı veya bulunmadığı veya üzerinde ameliye yapılacak şahıs ifadeye muktedir olmadığı takdirde muvafakat şart değildir.)"

Bu maddede sözü edilen aydınlatılmış onamin ne şekilde alınacağı, Hekimlik Meslek Etiği Kuralları'nın 26. maddesinde belirtilmektedir. Hasta Hakları Yönetmeliği'nde de bilgilendirmenin ne şekilde yapılacağı ve rızanın ne şekilde alınacağı düzenlenmiştir. Hasta Hakları Yönetmeliği'nin "Rıza Formu" başlıklı 26. maddesinde, bu belgenin hasta veya kanuni temsilcisi ve bilgilendirmeyi yapan ve tıbbi müdahaleyi gerçekleştirecek sağlık meslek mensubu tarafından imzalanacağı belirtilmektedir. Herhangi bir yasal dayanağı olmadığı halde bu belgelerin vakıf üniversitesi hastanesinin ilgili birim sorumlusu ve başhekim tarafından da imzalanmasının istenmesi, hasta mahremiyetini ihlal etmektedir.

Özetlediğimiz gerekçelerle, 6 Nisan değişikliklerinin yürütmelerinin durdurulması ve iptali için Hukuk Büromuzca dava açılmıştır. Dava, Danıştay 10. Dairesi'nde görülecek olup, hukuka aykırı düzenlemelerin iptal edilmesi beklenmektedir.

Sağlık hizmetlerinde yüksek teknoloji kullanımına ilişkin bildirme

4-5 Nisan 2008 tarihlerinde TTB Etik Bildirgeler Çalıştayı'nda geliştirilmiş, 20 Haziran 2009 tarihinde TTB II. Etik Bildirgeler Çalıştayı'nda güncellenmiş, 26 Haziran 2009 tarihinde TTB 58. Büyük Kongresi'nde kabul edilmiştir.

Tıbbi uygulamalara teknolojinin girmesi ve teknolojinin gelişmesi, bir çok yeni durumlar ortaya çıkarmıştır. Bu yeni durumların özelliği, çoğunlukla daha önceleri insanın yapabileceği sınırları dışında olan birçok yöntemin olanaklı hale gelmiş olmasıdır. Bugün yaygın olarak benimsenen tutum, bilimsel ve teknolojik ilerlemelerin olanaklı kıldığı tüm yeniliklerin bir an önce yaşama geçirilmesi, gerçekleştirilmesi yönündedir. Diğer taraftan bu sürecin insanın ahlaksal sorumluluk alanını genişlettiği ve kısmen de değiştirdiği açıktır. Tıptaki her türlü gelişmenin ortak öznesi insandır, ortak eylemi - amacı da insanın gönenci ve sorunlarının çözümü olmalıdır; teknoloji sadece araçtır.

Yüksek teknolojilerin kullanımında hem toplumun hem de bireyin yararları gözetilmeli ve teknoloji insanlığın geleceğini tehlikeye atacak biçimde kullanılmamalıdır.

Gerektiğinde etik kurulların görüşü ve onayı alınmalıdır.

Gelişmekte olan tıbbi teknolojilerin sunduğu hizmetler gerektiği yerde ve zamanda konusunda yetkin uzman hekimlerce kullanılmalı ve bunlar kanıt dayalı tıp ilkeleriyle uyumlu olmalı, gereksiz kullanımdan kaçınılmalıdır.

Pahalı yüksek teknolojilere gereksinimi olan bireylerin bu teknolojilere erişimi ve kullanımı adil biçimde olmalıdır.

Yüksek teknolojilerin uygulamasında akılcı kullanım, denetim ve bilgilendirme yapılmalıdır.

Yüksek teknolojilerin kullanımında hekim-endüstri bağlamında çıkar çatışmaları önlenmelidir.

Yüksek ve yeni teknolojinin kullanımı ile ilgili görüş oluşturmak ve danışmanlık hizmeti amacıyla hastanelerde etik değerlendirilmelerin yapılması özendirilmelidir.

Yeni teknoloji geliştirme, kullanım ve sunumunda evrensel etik ilkelere uyulmalıdır.

Yüksek teknoloji geliştiri-

lmesi ve kullanılabilmesi için çevre, sağlık ve güvenlik üzerinde geniş araştırmalar yapılmalıdır.

Ömrümün soğuk kışları

Sosın Fisli*

“

Günler sonra kızı annesinin ona emanet ettiği şalını getiriyor.
Aldığım en ağır hediye. Boğazıma büyük bir yumru oturuyor.
Kendi hastalığına rağmen beni dert eden Ayten Teyze'nin hastane odasında
bana zafer işareti yaptığı fotoğrafı kazanıyor aklıma.

”

1993 Diyarbakır kışı. Yoğun yağan kar yağışı nedeniyle okullar tatil edilmiş, sabah mahmurluğuyla çizgi film seyrederken annem geliyor. Alt kattaki komşuya Lice'nin köyünden hasta bir çocuk getirilmiş, ona uğramış. Köy yolları bir haftadır kardan kapanmıştı, babası çocuğu getirebilmek için sabah sırtına alıp ana yola kadar karlara bata çıka birkaç saat yürümek zorunda kalıyor. Ana yola varınca da saatlerce zemheri soğukta bekliyorlar, yine de şanslılar kurtlar çıkmamış yollarına! Bingöl'den gelen bir yolcu dolmuşu alıyor onları, öyle varıyorlar Diyarbakır'a. Bu zorlu yolculuğun ardından hastanede zar zor muayene ediliyor. Zatürre için ilaçlar yazılıp eve gönderiliyor, tabii kalacak yer olmadığından köyden bir tanıdığın evine geliniyor. Annesi köyde kaldığından annem uğruyor çocuğa, günden güne kötüleşiyor durumu. Elektriklerin kesik olduğu yine buz gibi bir sabah kaybediyor hayatını, köy yolları açılıp annesi gelememişti daha. Annem komşularla odun götürüyor, buz gibi havada cami avlusunda su ısıtılıp yıkıyor bedeni, gelemeyen annesinin yerine sarıyorlar o cılız bedeni. Ne bir ağıt yakılıyor ardından, ne de bir yas yeri kuruluyor. Diyarbakır'ın kenar mahallesindeki mezarlığa öyle sessizce defnediliyor. Sırtındaki yükü toprağa veren baba usulca geri dönüyor köye. Hafızamda birkaç soğuk sabah aralığında, ateşler içinde annesini sayıklayan, isimsiz hasta bir çocuk olarak kalıyor.

* Dr., Aile bekimi

2021 aralık İstanbul kışı. Heybeliada da çalışıyorum. Pandemi günleri, adaya giriş çıkışlar yasaklanmış. Lodoslu günler, sabah hareket eden vapur bile zor yaşanmış iskeleye. Gözümüz sefer saatlerinde iptaller peşi sıra, hemşirenin 2 yaşındaki oğlu evde, dönemezsek adada kalacak açık otel bile yok. Aile sağlığı merkezine 80 yaşındaki kalp hastası Ayten Teyze getiriliyor, muayenesini yapıyorum kan almak, akciğer grafisi çekmek, Covid testi yapmak gerek ama imkânsız. Üniversite sıralarında bize söylenen “dağ başında bir köye atandınız ve elinizde bir şey yok” sözünü hatırlıyorum. Yıllar sonra İstanbul'un incisi Adalar'da çalışıyorum ve elimde sadece bir stetoskopla kalıyorum! Tanı koymak, tedavi etmek ve sevk etmek o kadar zor ki. Dünyanın salgın karşısında

yaşadığı şaşkınlık, bende bir hekimin çaresizliğine dönüşüyor.

İstanbul da hastaneler alarm veriyor, sadece Covid hastaları yatırılıyor ki zaten yoğun bakımlar dolmuş. Adada takip edecez Ayten Teyzeyi mecburen. 2 gün sonra kötüleşiyor, 112 aranıyordum ama lodos geçit vermiyor o hafta. Hava ambulansıyla karşıya geçiriliyor. Covid testi pozitif çıkınca yatırılıyor. Hastanedeyken konuşuyoruz. Kombisi bozulan aile sağlığı Merkezinin soğuk olduğunu fark etmiş bana çalışırken ısınabilmem için şalını hediye etmek istiyor. Çıkınca buluşacağız öyle sözleşiyoruz. Olmuyor.

Günler sonra kızı annesinin ona emanet ettiği şalını getiriyor. Aldığım en ağır hediye. Boğazıma büyük bir yumru oturuyor. Kendi hastalığına

rağmen beni dert eden Ayten Teyze'nin hastane odasında bana zafer işareti yaptığı fotoğrafı kazanıyor aklıma.

2023 Şubat, Adıyaman kışı. Yıllar süren bir savaştan çıkmış gibi görünen şehre gönüllü doktorlar olarak karavanla gün batımında varıyoruz. Gidecek bir adresimiz yok, zaten hasarsız ayakta kalan adres olabilecek bir yer de neredeyse yok. Figüranı dahi olmak istemeyeceğim bir filmi yaşıyor gibiyim. Hava çok soğuk, hayvanlar şehri terk etmiş. Yoğun toz bulutu altında şehir. Bizi Dr. İsmail karşıyor, onunla çalışmaları koordine ediyoruz. Her yere yetişen, olmayacak işi olduran İsmail Abi. Nereye gidelim İsmail Abi, ilaç lazım abi, ultrason bulur muyuz abi, abi ultrason bulduk da elektrik yok, jeneratör bulur muyuz abi? Jeneratör bulduk yakıtı nasıl getirecez abi? İsmail Abi, İsmail Abi. Buldu İsmail Abi. Bize yer de buluyor, ultrason da getiriyor, jeneratörü de bağlıyor. (Tabii anlamıyoruz çalıştırırken motorunu yakıyoruz) ikinciyi buluyor, yakıtı alıyor, küçük bir kliniğe çeviriyor “az hasarlı” aile sağlığı merkezini. Gebelere haber salıyor, yıkılmış şehirden çıkamayan, bir yere gidemeyen unutulmuş, korkmuş, yaralı gebeler geliyor.

Zaman kavramını yitiriyor, ağır dönüyor dünya, belki de kıyamet dedikleri bu...

Takvim günler sonrasını gösteriyor. Bir gece ısınmak için yaktığımız ateş başında “Neden ağlayamadım ben?” diyor. Soru bize değil asıl kendine! Sonra anlatmaya başlıyor:

“Deprem 4:17 de oldu. Çocukları alıp çıktık ama kardeşimin evi yıkılmıştı. Saat 5'te evin enkazına vardık. Kardeşimi, eşini ve 2 çocuğunun cenazesini çıkardık. Saat 6 gibi naaşlarını yıkadık, defnettik. Allah'a şükürler olsun diğer 2 çocuğu Allah bağışladı bize, onları canlı çıkardık. 6 Şubat saat 7'den itibaren buradayım” diyor. Kalkıp sarılmak istiyordum ona, olmuyor. Donuyorum, donuyor her şey; göz yaşlarım, yanan ateş, İsmail Abi, Adıyaman...

Geride unutulmuş, kendi yasını tutamayan, ağlayamayan, donmuş bir ACI-YAMAN kalıyor.

Han odasından Sorbonne amfisine

Yarı göçebe yaşamımız gereği, yine yaz aylarında göçtüğümüz yayladan 11 Eylül sabahının şafak sökümünde annemle dönüş yoluna koyulduk. 2200 metre yükseklikte bulunan yaylamız Zigana dağlarının tepelerinden biri üzerine kuruluydu. İnek sürümüzle birlikte yürüyerek katedeceğimiz yol; ancak bir buçuk günlük bir mesafeyi yürüdüktan sonra köydeki evimize varmakla sonlanacaktı. Gece molasını vereceğimiz yer, yolun üçte ikisini katettikten sonra varacağımız Çağlı mevkiinde, bizim durumumuzda olanların konaklayabileceği hanlardı... Yürüyüş boyunca hak kazandığım Millî Eğitim Bakanlığının özel öğrenci statüsünü, Fransız konsolosluğundan öğrenci vizesi alırken yaşadıklarımı, okuyacağım okulla yazışmamı tekrar

gözümde canlandırıyordum heyecanla. Kitaplarda okuduğum ve zaman zaman da sohbetlerde adını duyduğum Paris şehrinin nasıl olduğunu merak ediyor, yaşadığım şehrin dahi birçok yerini bilmezken gideceğim o koca kentte kaybolabileceğim endişesine kapılıyordum. Bir günlük yürüyüşün sonunda konaklayacağımız yere, akşam karanlığı bastırmak üzereyken vardık. Yan yana yapılmış iki handan birincisine yerleştik. Gün boyu yürümenin verdiği yorgunlukla kendimi, sedirin üzerine düşercesine bıraktığımı bugün dahi çok iyi hatırlarım. Deliksiz bir uykuyla geçirdiğim gece, sabahın ilk saatlerinde kulaklarımı yırtarcasına gürleyen, başımı içine gömdüğüm yorganı neredeyse delen gök gürültüsü şimşeklerinin keskin mavi ışığı ve hanın kiremitlerini parçalarcasına yağın şiddetli yağmurun çıkardığı uğultulu seslerle son buldu.

Endişeyle yer döşeğinden hızlı bir manevrayla kalktım, alelacele elbiselerimi giyerek, elimi yüzümü yıkadıktan sonra, hanın girişindeki genişçe sofanın sağ köşesinde çatırdayarak yanan ateşin etrafındaki taburelerden birine iliştim. Ellerimi ateşte biraz ısıttıktan sonra çantamdan küçük pilli radyomu çıkararak düğmesini çevirdim. Anonslar eşliğinde çalmaya başlayan kahramanlık marşı, adeta ateşin ritmine uyum sağlıyordu. Başka bir kanala geçtim ki -iki kanaldan başka kanal da yoktu- orada da aynı anonslar yapılıyor, marşlar çalılıyordu.

12 Eylül'ün sabahıydı... Ülkeyi anarşizmin yarattığı karmaşık ortamdan kurtarmak için askerler yönetime el koymuştu. "Vatandaşların hiçbir endişe duymamalarını, yaşamın aynı akışta devam edeceğini" ifade eden anonslar yapılıyor, gürüldeyen gök, şiddetli

* Fotoğrafçı (EFIAP/B)

“

Orta yerdeki sıralardan birine oturdum, etrafı iyice süzdüm, üzerimdeki tarifsiz baskıdan kurtulmak için, içine gömülerek oturduğum koltuktan yavaşça doğrularak arkama yaslandım. Yaşadığım atmosferi iyice içime sindirebilmek için burnumdan derin soluklar alıyordum. Beni tarih, kültür ve medeniyetin kokusu büyülemişti...

”

yağan yağmur, çatırdayarak yanan ateş, marş sesleriyle verilen anonslar, birbirine karışıyor ve telaşımızı iyice arttırıyordu.

Sabah açlığımızı bastırdıktan sonra yağan yağmura rağmen yola koyulduk. Bir buçuk saat yoğun yağmur altında yürüyüşümüzün ardından, yağmur sularının elbiselerimizde hiçbir kuru nokta bırakmayarak bedenimize sımsıkı sarmış olması, yürüyüşümüzü iyice zorlaştırıyordu. Denize doğru alçaldıkça yağmur, giderek şiddetini azalttı ve yerini bulutların aralığından fırsat bulan güneşin sıcaklığına bıraktı. Kaşüstü köyündeki evimize vardığımızda üzerimizdeki elbiseler tamamen kurumuş fakat bu zorlu yolculuk, bizde inanılmaz bir yorgunluk bırakmıştı. Yol boyunca her an, bir grup asker tarafından alıkonularak sorgulanacağımız endişesiyle ilerliyorduk; fakat endişelerimizin aksine

böyle bir durumla karşılaşmadık.

Demokrasinin işlemediği ve sık sık askeriye tarafından devlet yönetimine el konduğu, siyasi anlayış şeklinin tamamen çıkarlar üzerine kurulduğu, eğitim sisteminin eğitip öğretmediği bu belirsiz ortamdan kurtulacağıma çok seviniyordum. Çocukluğumu ve gençlik yıllarımı yaşadığım bu topraklardan uzak kalacak olmamın burukluğuyla geçirdiğim günlerin ardından ilk uzun yolculuğuma başladım.

Sorbonne'daydım. Sorbonne Üniversitesi, Fransız üniversitelerinin temelini oluşturan, 1253 yılında ilahiyatçı Robert de Sorbonne tarafından Teoloji (Tanrı bilimi) öğrenim merkezi olarak kurulmuş; 1271 yılında da felsefe, sanat ve edebiyat fakültesi halini almıştı. Üniversite, kuruluşundan itibaren dünyaya kültür ve medeniyet kaynağı olmuş, yakın geçmişte de gündeme 1968 yılında

Fransa'daki gençlik hareketinin merkezi olarak gelmişti.

On aylık Fransızca temel eğitimin-den sonra Sorbonne Üniversitesi'nde Fransız dili ve edebiyatı fakültesine başlayacaktım. Asıl amacım; burada bir sene okuyup daha iyi Fransızca öğrenmek ve ardından tıp fakültesine başlamak. Penceresinden Paris'in bir bölümünü görebilen odamdan hızlı ve telaşlı adımlarla çıktım. İlk defa Sorbonne Üniversitesinin amfilerinden birindeydim. Orta yerdeki sıralardan birine oturdum, etrafı iyice süzdüm, üzerimdeki tarifsiz baskıdan kurtulmak için, içine gömülerek oturduğum koltuktan yavaşça doğrularak arkama yaslandım. Yaşadığım atmosferi iyice içime sindirebilmek için burnumdan derin soluklar alıyordum.

Beni tarih, kültür ve medeniyetin kokusu büyülemişti...

Yersiz “yurt” suz

Betül Cengiz Elçioğlu*

Nehir Tuna'nın festivallerde büyük ilgi gören, 80. Venedik Film Festival'inde ayakta alkışlanan ilk uzun metrajlı filmi Yurt, bir yandan kolejde eğitimine devam ederken bir yandan da babasının zorlamasıyla bir tarikat yurdunda kalan 14 yaşındaki Ahmet'in hikayesini anlatıyor. Senaryo kendisi de aynı yaşlarda 5 yıl tarikat yurdunda kalmış olan yönetmenin hikayesinden yarı otobiyografik olarak uyarlanmış. Bu iki çok

farklı ortamdaki yaşantısını birbirinden neredeyse tamamen izole ederek yaşamaya çalışan Ahmet'in, kimlik ve inanç arayışı ile beraber hissettiği aidiyetsizlik duygusu da giderek derinleşir. Büyük bölümü siyah-beyaz olan filmin özellikle yurt sahnelerinin karanlık, dar planlı çekimleri, ortamın köhneliği ile de birleşerek ana karakterinin içinde sıkışıp kaldığı ruh halini bize daha iyi hissettirmektedir. Daha aydınlık planlarla, bir bölümü açık havada çekilmiş, yurttan geçen sahnelerle daha da

tezatlık oluşturacak şekilde derslerin tamamının İngilizce dersinde geçtiği okul sahnelerinde de Ahmet'in kendini farklı bir baskı altında hissettiğine tanık oluruz. Özellikle yurt ortamında Kuran okurken ve bazı ritüeller sırasında Ahmet'in yüzündeki donuk, duygudan yoksun ifadenin okuldaki öğrenci andı okunurken ki ifade ile benzerliği, ardışık sahnelerdeki başarılı geçişlerle oldukça etkiyici hale getirilmiş. Başarılı görüntü yönetmeni Florent Henry'nin de bu filmde çok iyi bir iş çıkardığını söylemek gerekir.

* Doç. Dr., VKSV Sağlık Kuruluşları, Amerikan Hastanesi

“

Yönetmenin, 90'lı yıllarda yükselişe geçen siyasi İslam hareketi ve buna tepki olarak ortaya çıkan laik kesimin eylemlerini arka planda gösterirken politik ya da ideolojik bir mesaj kaygısından başarıyla uzak durması bizlere otorite figürlerinin (baba ya da yurt öğretmeni gibi) zorbalığı altında samimi bir büyüme hikayesi izlettiriyor.

”

Yaşadığı çok farklı iki dünyanın kendi içlerindeki dayatmaları ve ikisinde de olduğu insan gibi kabul göremeyeceği düşüncesi Ahmet'i ümitsizliğe sürüklerken teselliyi yurt arkadaşı, aynı zamanda yurdun kıdemlisi Hakan'da bulur. İki arkadaş her ne kadar toplumun çok farklı kesimlerinden gelseler de yalnızlıkları, özgürlük ve mutluluk arayışları aralarında bir bağ oluşturur. Filmin son bölümüne doğru ise izleyiciyi bir sürpriz beklemektedir. İki gencin beraber bir maceraya atıldıkları sahnede Ferzan Özpetek hayranla-

rının iyi hatırlayacağı Karşı Pencere filminden akıllarda kalan Vega'nın Ma Che Ferddo Fa şarkısı ile beraber film, hem gerçek hem de duygusal anlamda renklenir. Ancak hayatın gerçeklerinden kaçmak o kadar da kolay değildir.

Özellikle baş roldeki iki genç oyuncu Doğa Karakaş ve Can Bartu Aslan'ın performansları, yakaladıkları uyum ve doğallıkları izlemeye değer. Filmin ana karakterlerinde gözlemlediğimiz derinlik Ahmet'in ailesine geldiğimizde özellikle anne karakterinde, biraz da bilinçli bir tercih olarak mı bilinmez,

kayboluyor. Kadının İslamcı kesimlerde baskı altında ezilip, sindirilmesi olarak yorumlanmaya açık olan bu durum yine de annenin dahil olduğu sahnelerdeki eğretilik duygusunu silemiyor.

Yönetmenin, 90'lı yıllarda yükselişe geçen siyasi İslam hareketi ve buna tepki olarak ortaya çıkan laik kesimin eylemlerini arka planda gösterirken politik ya da ideolojik bir mesaj kaygısından başarıyla uzak durması bizlere otorite figürlerinin (baba ya da yurt öğretmeni gibi) zorbalığı altında samimi bir büyüme hikayesi izlettiriyor.

Aliye

bir kadın

Zeynep Özlem Havuzlu*

“Kendine Ait Bir Oda”dan ilham alarak, birinci dalga feminizmin İngiltere’deki temsilcisi Virginia Woolf ile Türkiye’deki temsilcisi Fatma Aliye Hanım’ın düşünsel ve sanatsal dünyalarının nasıl kesiştiğini, Tiyatro Boyalı Kuş “Aliye” adlı oyunu ile anlatmayı hedefliyor. Bu sezon tekrar izleyicilerle buluşacak olan bu oyunu kaçırmamanızı tavsiye ederim.

Türkiye’nin ilk profesyonel feminist tiyatro topluluğu Tiyatro Boyalı Kuş’un “Aliye, bir kadın” adlı oyunu, bizi hem biyografik hem de tarihsel açıdan derinlemesine bir yolculuğa çıkarıyor. Oyunun merkezinde yer alan Fatma Aliye Hanım (1862-1936), kadın hakları hareketi, edebiyat ve fikir dünyasında öncü bir isim olarak tarihe geçmiş, edebiyatın kapılarını kadınlara açan ilk kadın romancıdır.

Kadın haklarının güçlü bir savunucusu olan Fatma Aliye Hanım, Türkiye’de kadın meselesini ilk kez romanlaştırdığı gibi aynı zamanda ilk kadın çevirmendir ve biyografisi yazılan ilk kadınızdır. Ayrıca, monografi, tarih ve felsefe alanında eserler veren, uluslararası arenada tanınan ve ödüllendirilen ilk kadın yazar, ilk kadın yardım derneği kurucusu ve Kızılay’ın ilk kadın üyesidir.

* Senarist

Onun yolculuğu, Osmanlı’nın son döneminden bugüne açılan eşsiz bir kaynak.

“HER DEVİR KENDİ AMAZON’UNU YARATIR!”

Tiyatro Boyalı Kuş’un sanat yönetmeni Jale Karabekir tarafından kaleme alınan oyun, titiz bir araştırma ve kapsamlı bir arşiv çalışması sonucu ortaya çıkmıştır. Türkçe ve Osmanlıca kaynakların yanı sıra Fatma Aliye Hanım’ın ailesiyle yapılan görüşmeler

de oyunun oluşumunda önemli bir rol oynamıştır. Oyun, gerçeklerle kurmacayı bir araya getirerek, Fatma Aliye Hanım’ın hayatını ve mücadelesini sahneye taşır.

Tiyatro Boyalı Kuş’un amacı, başta kadın seyirciler olmak üzere, Türkiye’nin bu önemli öncüsünü tanıtmak, onun edebiyat ve sanat aşkını seyirciye aktarmak ve tüm seyredenlere dönemin zorlu şartlarına rağmen büyük işler başarabilen Fatma Aliye Hanım üzerinden umut aşılayarak ilham kaynağı olabilmektir.

Jale Karabekir, 3 Ocak 2023’te Sanat Kritik’te yayınlanan söyleşisinde şöyle açıklıyor düşüncesini:

“Fatma Aliye Hanım gerçek bir öncü. Özellikle edebiyat alanında, Osmanlı’da roman türünün yeni olduğu bir dönemde roman kaleme alıyor. Beni en çok etkileyen, bu romanlarda kadınların baş kahraman ve öznel olmaları. Bu kadınlar dönemindeki

romanlarında yer alan kadınlara hiç benzemiyor. Bu kadınlar mücadeleciler, direnişçi kadınlar. Hikâyenin içindeki tüm engellemelere rağmen bir çıkış yolu bulabilen kadınlar. Mesela, diğer Tanzimat romanlarındaki gibi intihar etmeyi bir çözüm olarak görmüyorlar. Hatta Muhadarat romanında Fazıla karakteri bunu kendi iç dünyasında tartışıyor. Üstelik kadınlar çalışıyor, kendi paralarını kazanıyorlar, bugünün deyişiyle ekonomik özgürlüklerine sahip oluyorlar, okuyorlar, diploma ve meslek sahibi oluyorlar. Bunlar o dönem için gerçekten ilerici ve devrimci söylemler; ki Fatma Aliye aslında çok baskıcı ve sansürcü bir dönemde yaşıyor. Üstelik önemli bir aileden gelmesinin de kuşkusuz üzerinde bir baskısı olmuştur. Bir de Ahmet Midhat Efendi unsuru var. Bir şekilde hem destekleyici bir kişilik ama hem de aslında Fatma Aliye Hanım'ı sürekli kontrol eden, denetleyen ve hizaya sokmaya çalışan bir zat. Elbette Tiyatro Boyalı Kuş olarak kurulduğumuz 2000 yılından beri çok şey değişti. Ama sanırım Fatma Aliye Hanım ile aramızdaki en önemli ortak nokta sebat etmemiz, başkalarının dediklerine, eleştirilerine kulak asmadan, her ne kadar incinsek, yaralansak bile bunu belli etmeden işimize yoğunlaşarak devam etmemiz ve üretmemiz. Virginia Woolf da yaptığı konuşmada bunu salık veriyor zaten dinleyicilerine. Fatma Aliye Hanım'ın ve Virginia Woolf'un mücadelesi, direnişi ve sebatı bizimle örtüşüyor ve biz de seyircimize bunu geçirmeye çalışıyoruz elimizden geldiğince. Zorluklara, engellere rağmen... Rağmen, sanırım en temel ve önemli kelime!"

2000 yılında kurulan, özgün çalışma teknikleri ve teatral biçimiyle dikkat çeken Tiyatro Boyalı Kuş, bağımsız, alternatif ve profesyonel bir feminist tiyatro olarak faaliyet göstermektedir. Topluluk, 2018'den beri Virginia Woolf'un önemli eseri "Kendine Ait Bir Oda"yı sahneleyerek izleyicilerle buluşuyor.

"Kendine Ait Bir Oda"dan ilham alarak, birinci dalga feminizmin İngiltere'deki temsilcisi Virginia Woolf ile Türkiye'deki temsilcisi Fatma Aliye Hanım'ın düşünsel ve sanatsal dünyalarının nasıl kesiştiğini, Tiyatro Boyalı Kuş "Aliye" adlı oyunu ile anlatmayı hedefliyor. Bu sezon tekrar izleyicilerle buluşacak olan bu oyunu kaçırmamanızı tavsiye ederim.

ALİYE BİR KADIN

Metin ve Reji: Jale Karabekir, **Dramaturji:** Efsun Pırıl Yeneroğlu, Nelin Dükkancı Yaman, **Koreografi:** Gökmen Kasabalı, **Müzik:** Murat Hasarı, **Dekor Tasarım:** Cihan Aşar, **Kostüm Tasarım:** Sema Işık Saral, **Işık Tasarım:** Mehmet Doğan, Jale Karabekir, **Reji Asistanları:** Tuğçe Yüksel, Hazal Deniz, Hatice Elif Kahraman, **Afiş Tasarım:** Rauf Kösemen, **Fotoğraf:** Volkan Erkan, **Oyuncular:** Tuğçe Yüksel, Nisan Yenigül, Murat Avni Yürekli

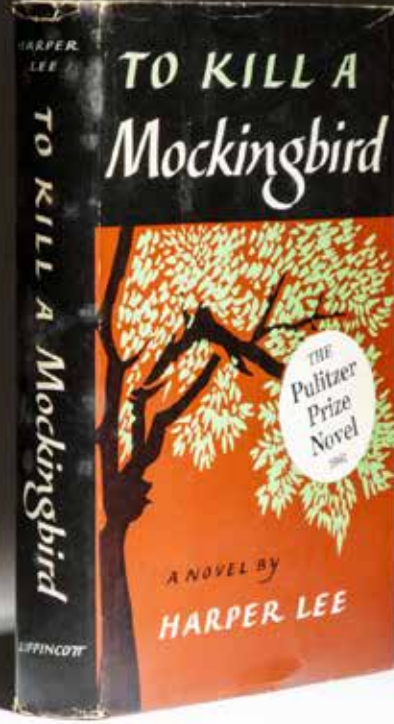
130 Dakika / 2 Perde / +12 yaş

Tanıtım Videosu:

Röportajın tamamını okumak isteyenler için

BÜLBÜLÜ
ÖLDÜRMEK¹Adalet ve
insanlığın
romanı

Okan Toygar*

Bülbül; Divan edebiyatında, klasik Doğu edebiyatlarında olduğu gibi âşığı sembolize etse de, Harper Lee için adalettir, masumiyettir, eşitliktir, vicdandır... İşte bu nedenle bülbülü öldürmek günahdır ve kitabın ismi de “Bülbülü Öldürmek” tir.

Bülbülü Öldürmek; Harper Lee'nin 1960 yılında yayımladığı, ırkçılık, adalet ve insanlık temalarını işleyerek okuyuculara toplumsal mesajlar sunduğu bir romandır. Eser yayımlandıktan sonra büyük yankı uyandırmış, önce Amerikan sonra da dünya edebiyatının klasikleri arasına girmiştir.

Yayımlandığı yılın ertesinde Pulitzer ödülünü alan kitap, bir yıl sonrasında da filme uyarlanmış ve film de üç dalda Oscar ödülü almıştır.

Kitabın ülkemizdeki ilk baskısı Halk Kitabevi'nden Özer Sunar çevirisiyle 1963 yılında çıkmış, orijinali 1970'li ve 1980'li yıllarda Türkiye'de yabancı dille eğitim yapan devlet okullarında İngilizce derslerinde okutulmuştur.²

Harper Lee, Amerika'nın özellikle güney eyaletlerinde toplumsal yaşamın hemen her alanında siyahlara yönelik ayrımcı politika ve uygulamaların doruk noktasına çıktığı bir dönemde yazar eserini. 1955'de Rosa Parks'ın

Alabama'da bir belediye otobüsünde gerçekleştirdiği ilk meydan okuma ve sonrasında Martin Luther King'in

bu başkaldırısı başarıyla örgütlemesi romanın yazıldığı yıllara denk düşer.

Kitabın yazım aşamasının da ilginç bir hikâyesi var...³

New York'ta bir havayolu şirketinde çalışan Harper Lee işinin yoğunluğundan dolayı yazı yazmayı çok istemesine rağmen bunu yapamaz. Onun bu hayalini bilen arkadaşları 1956 Noel'inde ona bir zarf uzatırlar. İçindeki notta “İstedğini yazabilmen için işinden bir yıllık izin. Mutlu Noeller” yazmaktadır. Bu, Harper'ın bir yıllık maaşına denk gelen paranın ona hediye edilmiş olduğu anlamına gelmektedir. Harper, düzenli bir işin kaygılarından uzak olarak tüm yıl oturup yazar ve sonrasında o da edebiyat dünyasına “Bülbülü Öldürmek” romanını hediye eder.

Kitap, 1950'lilerin sonunda yazılsa da olay örgüsü 1930'lar Alabama'sının kurgusal kasabası olan Maycomb'da geçmektedir.

Alabama'da doğup büyüyen Harper Lee, “Bülbülü Öldürmek” in bir otobiyografik roman olmadığını söylese

* Dr., Hekim Sözü Dergisi Yayın Kurulu Üyesi

de çocukluğundaki bazı kişi ve olaylar romanın ana kahramanı olan küçük kız çocuğu Scout'un kilerle paralellik göstermektedir. Örneğin Lee'nin babası Amasa Coleman Lee de Atticus Finch gibi bir avukattır ve 1919'da cinayetle suçlanan iki siyah adamı savunmuştur. Onlar mahkûm edilip asıldıktan sonra bir daha ceza davası almamıştır.²

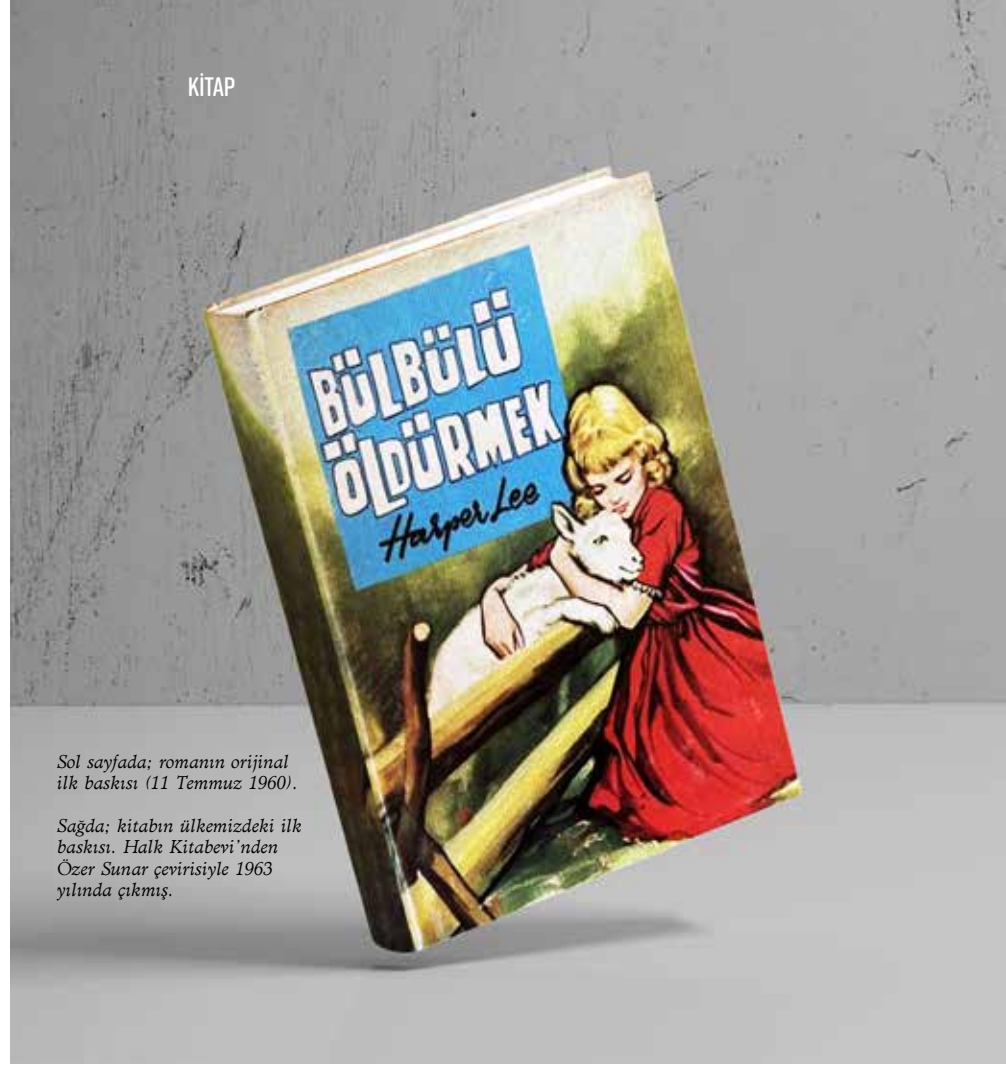
Bülbülü Öldürmek kitabının hikâyesi Scout Finch'in gözünden anlatılır. Scout'un babası Atticus Finch, kasabada dürüstlüğü, adalet duygusu ve insani değerleriyle tanınan saygın bir avukattır. Romanın ana çatışması, Atticus'un, beyaz bir kadına tecavüz etmekle suçlanan Tom Robinson'un avukatlığını üstlenmesidir.

Tom "zenci"dir ve Maycomblular, beyaz bir insana karşı tecavüz ile suçlanan bir "zenci"yi savunacak olan Atticus'a tepki gösterirler. Sanık "zenci" olduğu için olayın araştırılmasına dahi gerek yoktur. Tom suçludur ve cezasını çekmelidir.

Tüm baskılara rağmen Atticus davayı bırakmaz, çünkü deliller Tom'un suçsuz olduğunu açıkça göstermektedir. İlerleyen günlerde kasabalılar Atticus ve ailesine dünyayı dar ederler ırkçı tavırlarıyla. Çocukları birçok kez hakarete maruz kalır okulda.

Siyahilere beyaz muamelesi yapmanın en az siyahi olmak kadar suç sayıldığı bir dönemde hiçbir baskıya ve tehdide boyun eğmeden, toplumun önyargılarına karşı cesurca karşı koyan Atticus, sonucu ne olursa olsun, aydının görevinin sadece ve sadece doğruları ve adaleti savunmak olduğu gerçeğine götürür okuru.

Atticus Finch, 1930'larda Amerika'nın güneyinde yaşayan bir erkeğe göre oldukça aydın biridir. Toplumsal sorunlar kadar çocuklarına karşı da sorumluluğunun bilincindedir. Scout ve Jem'e önyargılardan ve nefret dolu düşüncelerden uzak durmaları gerektiğini öğretir. Bunu öğüt vererek değil, kendi davranış ve ilişkileriyle onlara örnek olarak yapar. Örneğin; çocuklarına "Halanız uyuyor, güürtü yapmayın" demez ama arabayla eve yaklaşıklarında garaja girmeden arabanın motorunu kapatıp, vitesi boşa

Sol sayfada; romanın orijinal ilk baskısı (11 Temmuz 1960).

Sağda; kitabın ülkemizdeki ilk baskısı. Halk Kitabevi'nden Özer Sunar çevirisiyle 1963 yılında çıkmış.

olarak garaja park eder ve sessizce evin arka kapısından girerek odalarına çekilirler.⁴

Okulda öğretmeniyle yaşadığı bir sorunu anlatan kızına, "Basit bir sırrı öğrenirsen her türlü insanla anlaşman kolaylaşır, Scout. Bir insanı anlayabilmek için, o insanın baktığı açıdan bakmayı becerebilmelisin" diyerek insanlarla duygudaşlık kurabilmenin olayları anlamada ve günlük sorunları çözmeye ne denli önemli olduğunu anlatır.

Romanda üzerinde durulan önemli bir konu da cinsiyet eşitsizliğidir. O dönemde güneyli kadınlar zariflikleri ile övülürken, Scout bir erkek çocuğu gibi yumruklarıyla kavga edebilen bir kız çocuğudur. Yazar, Scout ile gelenekçi bir bakışı temsil eden halası arasındaki anlaşmazlıkları anlatan diyaloglarla bu konuyu irdeler, hem de 1950'lilerin sonunda.

Kitabın isminin arkasında sakladığı anlama gelince;

Bir gün Atticus, oğlu Jem'e, "Kuşların peşine düşeceğini biliyorum, istediğin kadar saksagani vur vurabilirsen ama

unutma, bülbülü öldürmek günahtır." der.

Bülbül; Divan edebiyatında, klasik Doğu edebiyatlarında olduğu gibi aşığı sembolize etse de, Harper Lee için adalettir, masumiyettir, eşitlik, vicdandır... İşte bu nedenle bülbülü öldürmek günahdır ve kitabın ismi de "Bülbülü Öldürmek"tir.

Ülkemizde ve dünyada yükselen ayrımcı, ırkçı, cinsiyetçi söylem ve politikaları düşündüğümüzde; evrensel sorunları, çözüm önerileriyle birlikte irdeleyen bu anısal romanın tekrar tekrar okunması, okutturulması sizce de gerekmiyor mu?

Dipnotlar

1. Epsilon Yaynevi. 2. Baskı, Mart 2021. Çeviri: Ülker İnce.
2. https://tr.wikipedia.org/wiki/Bülbülü_Öldürmek adresinden 02.08.2024 tarihinde alınmıştır.
3. Harper Lee. Christmas To Me. McCall's Magazine. December 1961.
4. Şimşek Ş. Harper Lee'nin Bülbülü Öldürmek Adlı Romanında Eğitim Değerleri. International Journal of Language Academy. Volume 6/2 June 2018;81-89.

TİYATRO

22 AĞUSTOS
PERŞEMBEUNIQ İSTANBUL
SARIYER

Cimri

Semaver Kumpanya, uzun bir süre boyunca kapalı gişe sahnelediği 'Cimri'yi izleyiciyle buluşturmaya devam ediyor. Tansu Biçer'in rejisi ve Serkan Keskin'in Harpagon performansı ile adından söz ettiren oyunda Jacques Usta'yı Ahmet Kaynak canlandırırken, Valère karakterine Mertcan Ertürk, Cléante'ye ise Metin Alpargun hayat veriyor.

TİYATRO

28 AĞUSTOS
ÇARŞAMBAATATÜRK
KÜLTÜR MERKEZİ

Zengin Mutfağı

Vasıf Öngören'in unutulmaz eseri, Şener Şen'in eşsiz oyunculuğuyla 28 Ağustos 2024, Çarşamba günü Atatürk Kültür Merkezi (AKM) Türk Telekom Opera Salonu'nda. Cumhuriyet tarihinde görülmüş en büyük işçi hareketi olan 15-16 Haziran direnişinin zengin bir ailenin mutfağına yansımalarını anlatan oyunun başlama saati 21.00.

Evgeny Grinko

Rus müzisyen Evgeny Grinko, 23 Ağustos 2024, Cuma günü İstanbul'da. Tiny Mouse Tales albümü için "Plaktan duymaya alıştığım bazı eski masalların atmosferini yeniden yaratmaya çalıştım" diyen Grinko'nun büyültü melodileri Ataköy Marina Açık hava Sahnesi'nden yükselecek. Konser saat 21.00'de başlıyor.

KONSER

23 AĞUSTOS
CUMA

ATAKÖY MARİNA

NİL KOCAMANGİL
GENEL SANAT YÖNETMENİ

IV. İSTANBUL ULUSLARARASI ODA MÜZİĞİ FESTİVALİ

FESTİVAL KONSERLERİ

AÇILIŞ KONSERİ: CELLO DUELLO
31 Ağustos 2024 20:00 CRR Konser Salonu

CHRISTOPHE & KOCAMANGİL & MUSSAT
6 Eylül 2024 20:00 CRR Konser Salonu

SONICO ENSEMBLE
11 Eylül 2024 20:00 CRR Konser Salonu

TAMBUCCO PERCUSSION ENSEMBLE
14 Eylül 2024 20:00 CRR Konser Salonu

ANADOLU NEFESLİ BEŞLİSİ & ANGELOV
17 Eylül 2024 20:00 CRR Konser Salonu

KAPANIŞ KONSERİ: QUATUOR ÉBÈNE
18 Eylül 2024 20:00 CRR Konser Salonu

İBB-KÜLTÜR

visitistanbul

İSTANBUL TABİP ODASI ETKİNLİK TAKVİMİ

17
NİSAN

“Sağlıkta Şiddete Karşı Mücadele Günü” kapsamında İ.Ü. İstanbul Tıp Fakültesi önünde basın açıklaması düzenledik.

28
NİSAN

1 Mayıs 1977’de Taksim’de, 1 Mayıs 1989’da Şişhane’de ve 1 Mayıs 1996’da Kadıköy’de yitirdiklerimizi andık.

1
MAYIS

Özlük haklarımızın, çalışma ve eğitim koşullarımızın iyileştirilmesi talepleriyle 1 Mayıs’ta Saraçhane’deydik.

8
MAYIS

“2 Dakikada Hekimlik Yapılmaz” pankartıyla Göztepe Prof. Dr. Süleyman Yalçın Şehir Hastanesi önünde basın açıklaması düzenledik.

15
MAYIS

Nakba’nın (Büyük Felaket) 76. yıl dönümünde Sirkeci Büyük Postane önünden başlayan Filistin halkıyla dayanışma yürüyüşüne katıldık.

23
MAYIS

“Dişhekimisi Sevinç Özgüner İnsan Hakları, Barış ve Demokrasi Ödül ve Anma Töreni” düzenledik.

6
HAZİRAN

Kızamık, sarılık, boğmaca gibi aşıyla önlenilecek hastalıkların endişe verici boyutlara ulaşmasıyla ilgili basın toplantısı düzenledik.

11
HAZİRAN

Sağlık Bakanlığı’nın randevu sorununun çözümü olarak sunduğu “Onaylı Randevu Sistemi”nin neden olduğu kaosu düzenlediğimiz basın toplantısıyla değerlendirdik.

25
HAZİRAN

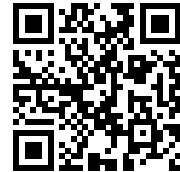

İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi mezuniyet töreninde genç meslektaşlarımızın yanında olduk.

28
HAZİRAN

İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi mezuniyet töreninde genç meslektaşlarımızın coşkusunu ve mutluluğunu paylaştık.

İstanbul Tabip Odası’yla ilgili tüm haberleri görmek için QR kodu telefonunuza okutunuz

E-İmzalar

ONLINE ÜYELİK ARTIK MÜMKÜN

YENİ ÜYELİK KAYIT BAŞVURUSU İÇİN SİSTEME YÜKLEMENİZ GEREKEN BELGELER

 SİSTEM ÜZERİNDEN ÜRETİLECEK KAYIT BELGESİ (E-İMZALI) [PDF]

 KARE KODLU MEZUNİYET BELGESİ [PDF]

 DOKTOR BİLGİ BANKASI KAYDI [PDF]

 İKAMETGAH BELGESİ (E-DEVLET) [PDF]

 ÖNLÜ ARKALI KİMLİK FOTOKOPİSİ veya FOTOĞRAFI [PDF/JPG/PNG]

 KAYIT ÜCRETİ DEKONTU [PDF/JPG/PNG]

Yeni Kayıt Ücreti

434.00 TL

(Üyelik aidatı yıl sonuna kadar ödenebilir)

İSTANBUL TABİP ODASI ÇEVİRİMİÇİ HİZMETLER UYGULAMASI

HİZMETLERE ARTIK ÇOK DAHA KOLAY ULAŞACAKSINIZ!

www.uye.istabip.org.tr

